

**SOCIALINIŲ MOKSLŲ KOLEGIJA
SVEIKATINGUMO IR LOGISTIKOS KATEDRA
BANKININKYSTĖS IR INVESTICIJŲ VALDYMO STUDIJŲ PROGRAMA**

LEIDŽIAMA GINTI
Sveikatingumo ir logistikos katedros
vedėja
Vilma Kalinovienė

(parašas)

(data)

MOKĖJIMO KORTELIŲ RINKOS ANALIZĖ LIETUVOJE

Baigiamasis darbas

Darbo autorius
Eva Boreiša

(parašas)

Darbo vadovas
lekt. Alvydas Mackevičius

(parašas)

Vilnius, 2017

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas baigiamasis darbas „Mokėjimo kortelių rinkos analizė Lietuvoje“ yra:

1. Atliktas savarankiškai ir nėra pateiktas Kolegijos kitų studijų programų bei kursų studentams.
2. Nebuvo naudotas kitoje kolegijoje, universitete ar kitose mokslo institucijose Lietuvoje ir užsienyje.
3. Nėra nuorodų į kitus darbus, jeigu jie nėra nurodyti darbe.
4. Pateikiamas visas panaudotos literatūros sąrašas.

(parašas)

(studento vardas, pavardė)

TURINYS

SANTRAUKA.....	4
SUMMARY	5
ĮVADAS.....	6
1. MOKSLINĖS LITERATŪROS ANALIZĖ.....	8
1.1. Mokėjimo kortelių reikšmė, prigimtis ir jų naudojimas	8
1.2. Mokėjimo kortelių klasifikavimas.....	10
1.3. Mokėjimo kortelių teisinis reglamentavimas	13
1.4. Mokėjimo kortelių panaudojimas.....	16
2. TYRIMO DIZAINAS.....	23
2.1. Tyrimo eigos pristatymas	23
3. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS	25
3.1. Kokybinio tyrimo rezultatai ir jų aptarimas	25
3.2. Kiekybinio tyrimo rezultatai ir jų aptarimas.....	29
IŠVADOS	37
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	39
PRIEDAI	41

SANTRAUKA

Baigiamojo darbo tema: Mokėjimo kortelių rinkos analizė Lietuvoje.

Lietuvos rinkai besivystant buvo įdiegta daug naujovių, kurie žmonėms lengvino atsiskaitymus. Viena iš atsiskaitymų yra mokėjimo kortelės. Šiandien jau įprasta, kad kiekvieną dieną žmonės susiduria su mokėjimo kortelėmis ir vis jos populiarėja tarp žmonių. Tai patikima ir moderni mokėjimo priemonė, kuri suteikia daug galimybių bei palengvina kasdieninius finansinius reikalus. Todėl mokėjimo kortelės tapo neatsiejama žmonių kasdieninio gyvenimo dalimi ir šiandien jos vis dažniau yra naudojamos kaip pagrindinė mokėjimo priemonė.

Šio baigiamojo darbo tikslas išanalizuoti mokėjimo kortelių rinką Lietuvoje. Siekiant šio tiklso buvo analizuotos mokėjimo kortelės teoriniu aspektu, kur buvo naudoti literatūros šaltiniai bei Lietuvos ir ES išleisti teisiniai reglamentavimai. Taip pat atliktas kokybinis mokėjimo kortelių statistinių duomenų analizė ir empirinis kiekybinis tyrimas, kuriuo siekta atskleisti mokėjimo kortelių rinkos tendencijas tarp respondentų.

Atlikta mokėjimo kortelių analizė patvirtino, kad mokėjimo kortelių vystymasis kyla aukštyn ir Lietuvoje populiariausios mokėjimo kortelės yra debetinės. Empirinis kiekybinis tyrimas taip pat patvirtino kokybinio tyrimo rezultatus. Respondentai daugiausiai naudojami debetinėmis kortelėmis ir atskleidė mokėjimo kortelių privalumus ir trūkumus. Taipogi atskleidė priežastys dėl ko galėtų atsisakyti mokėjimo kortelės.

Remiantis teorine dalimi ir atlikto tyrimo rezultatais, pateikiamos yra išvados, kurios atspindi viso darbo rezultatus.

Raktiniai žodžiai: Mokėjimo kortelė, debeto kortelė, kredito kortelė, Lietuva.

SUMMARY

Bachelor final theme: Payment cards market analysis in Lithuania.

As Lithuanian market developed there introduced innovations that have simplified payments for people. One of the methods is a payment card. Nowadays people face payments cards everyday and they are getting more popular among people. It is a reliable and modern payment instrument that provides a lot of opportunities and simplifies everyday financial affairs. Payment cards have become an integral part of people everyday live and today they are being used as basic payment instrument.

The bachelor work was analyze payment cards market in Lithuania. To achieve this goal the payment cards were tested in theoretical aspect, were used literature sources, Lithuania and EU regulations. Qualitative payment cards statistical analysis and emprirical analisis to reveal the payment card market trends between respodents was done aswell.

Payment card analisis confirmed that the development of the payment card goes upwards and most popular cards in Lithuania are debit cards. Empirical analisis also confirmed the qualitative results. Respodents mostly use debit cards and revealed payment cards pros and cons. Also revealed reasons why they could give up payment cards.

Based on theory and research results conclusions are presented that reflect the total performance.

Keywords: Payment cards, debit card, credit card, market, Lithuania.

IVADAS

Temos aktualumas. Pasaulyje vyksta spartus mokslo, technologijos, elektronikos bei telekomunikacijos progresas. Vis dažniau atsiranda galimybės palengvinti ir padaryti paprastesnius daugelį dalykų, ir su tuom kiekvieną dieną susiduria žmogus. Šiandieniniame gyvenime daug yra mokslo išradimų, kurie tampa žmogui neatsiejama gyvenimo dalis. Visos pažangos neaplenkia ir finansų bei bankininkystės sferas. Šiandien jau tikriausiai kiekvienas bankas darydamas kažkokias tam tikrus finansines operacijas, neapsieja nuo elektroninių technologijų pagalbos. Šiandien bankai skatina naujovės dėl mokėjimo kortelių įdiegimo, nes vis galima išgirsti apie naujas išleidžiamas mokėjimo korteles, kurios Lietuvoje įgauna vis populiarumą. Išsivysčiusiose valstybėse atsiskaitymo būdas nenaudojant grynųjų pinigų taikomas jau seniai. Lietuva integruojasi į tarptautinę finansų sistemą ir plečia ryšius su pasaulinėmis finansinėmis institucijomis, dėl to pas mus irgi atsiranda visokiausių naujovių su mokėjimo kortelėmis.

Baigiamojo darbo problema. Nežiūrint į tai, kad mokėjimo kortelių tema ne nauja, turėtume pastebėti, kad literatūros šaltiniuose nėra iki galo atskleista. Mažai kur yra analizuojama pati mokėjimo kortelės sąvoka, jos klasifikavimo pagrindai.

Probleminiai klausimai.

1. *Ar mokėjimo kortelė yra gausiai nagrinėjama literatūros autoriais?*
2. *Ar debetinių ir kreditinių kortelių rinka didėja?*
3. *Dėl kokių priežasčių žmonės renkasi mokėjimo kortelę?*

Baigiamojo darbo objektas. Mokėjimo kortelės Lietuvoje.

Baigiamojo darbo tikslas. Išanalizuoti mokėjimo kortelių rinką Lietuvoje.

Baigiamojo darbo uždaviniai

1. Apibūdinti mokėjimo korteles kaip finansinę atsiskaitymo priemonę.
2. Palyginti mokėjimo kortelių struktūrą Lietuvoje ir kitose pasaulio šalyse.
3. Atlikti ir įvertinti mokėjimo kortelių rinką dėka kokybinio ir kiekybinio tyrimo.

Baigiamojo darbo metodai – mokslinės literatūros analizė, kokybinis tyrimas – duomenų analizė, kiekybinis tyrimas – empirinių duomenų analizė.

Baigiamojo darbo struktūra. Baigiamasis darbas susideda iš trijų pagrindinių dalių:

Pirmoje dalyje – mokslinės literatūros analizė – apibrėžiama mokėjimo kortelės sąvoka, pagal literatūros šaltinius ir teisinius reglamentavimus, taip pat mokėjimo kortelės prigimtį tiek pasaulyje, tiek Lietuvoje. Aprašoma mokėjimo kortelių klasifikavimas. Išanalizuojama mokėjimo kortelių

teisinis reglamentavimas pagal priimtus įstatymus Europoje ir Lietuvoje. Palyginama mokėjimo kortelių struktūra Lietuvoje ir kitose pasaulio šalyse.

Antroje dalyje aptariama tyrimo metodika ir organizavimas.

Trečioje dalyje – tiriamoje darbo dalyje – atliekama kokybinis ir kiekybinis tyrimas. Kokybiniame tyrime analizuojami statistiniai duomenis, kurie parodo mokėjimo kortelių rodiklius ir rezultatus, susumavus visų Lietuvos bankų. Kiekybiniame tyrime išanalizuojama apklausa, pagal kurią respondentai turėjo atsakyti į tam tikrus klausimus, susiję su turėjimu mokėjimo kortelės. Iš to tyrimo aprašomi rezultatai ir palyginami su kokybiniu tyrimu.

Paskutinėje baigiamojo darbo dalyje pateikiamos pagrindinės išvados pagal nurodytus uždavinius.

Studijų rezultatai:

1. Taikyti profesinėje veikloje finansų sistemos organizavimo ir veikimo principus, Europos Sąjungos direktyvas, LR norminius aktus, reglamentuojančius nacionalinę finansų sistemą, bankų ir kitų finansų įstaigų veiklą.
2. Vertinti profesinę veiklą, žinias ir patirtį, numatyti saviraiškos ir saviugdą kryptis bei ugdyti profesionalumą veikiant besikeičiančioje verslo aplinkoje.
3. Taikyti pagrindinius klientų kreditingumo ir rizikos vertinimo metodus suteikiant banko kreditą.
4. Taikyti šiuolaikinius komunikavimo ir pardavimo metodus, užtikrinant asmeninius bei finansų įstaigos veiklos rezultatus.
5. Taikyti žinias apie banko produktus formuojant kliento poreikius atitinkantį banko produktų krepšelį.
6. Suformuoti ir valdyti kliento poreikius ir galimybes atitinkantį investicinių produktų portfelį.
7. Taikyti šiuolaikines ekonomikos, vadybos, finansų ir bankininkystės teorijas tinkamam finansų įstaigų paslaugų valdymo procesui užtikrinti.
8. Atlikti įvairių projektų ekonominio gyvybingumo vertinimą.

1. MOKSLINĖS LITERATŪROS ANALIZĖ

Šiame skyriuje aptariama mokėjimo kortelių prigimtis ir reikšmė pagal literatūros šaltinius ir bei išduotus įstatymus. Taip pat pateikiama mokėjimo kortelių klasifikavimas. Išanalizuojama mokėjimo kortelių teisinis reglamentavimas ir palyginama mokėjimo kortelių struktūra tiek Lietuvoje, tiek pasaulio šalyse. Tokiu būdu pažvelgsime į mokėjimo korteles iš teorinės pusės.

1.1. Mokėjimo kortelių reikšmė, prigimtis ir jų naudojimas

Mokėjimo kortelės yra visai naujas dalykas pasaulyje. Pagal šaltinius autorius, kaip Быстров Л. В., Воронин А. С., Гамольский А. Ю. (2005) ir kt. pirmosios mokėjimo kortelės buvo kreditinės. XIX a. pab. JAV labai aktyviai plėtojo vartotojų kreditavimą. Apie 1914 m. nemažai parduotuvių pradėjo išdavinėti tam tikras korteles tik savo patiems geriausiems klientams, norėdami juos išlaikyti kuo ilgiau. 1928 m. „Farrington Manufacturing“ kompanija Bostone pradėjo išdavinėti ir kurti plokšteles, kurios buvo metalinės ir išdavinėti savo kreditabiliems klientams. Ant plokštelės buvo spaustomis raidėmis užrašyta pirkėjo vardas, pavardė ir adresas. Tokią plokštelę pardavėjas visada įdėdavo į tam tikrą mašinėlę ir ant čekio atsispausdindavo tam tikros raidės. Po kažkokio laiko buvo sugalvota minimalus skolos padengimas, arlengvatinis periodas ir kt..

Pirmoji masinė mokėjimo kortelių sistema buvo „Diner Club“, kuri buvo įkurta 1949 m. Pats pagrindinis skirtumas nuo visų buvusių sistemų buvo tas, kad buvo tarpininkas tarp pirkėjo ir pardavėjo, kuris daro atsiskaitymus. Dėl to šitas privalumas leido „Diner Club“ tapti sistemai pačiai universaliausiai (atvirkščiai su benzino kolonelių arba parduotuvių tinklo) mokėjimo kortele. 1949 m. „Diner Club“ pradėjo savo veiklą turėdamas tik 5 tūkst. JAV dol. kapitalo, tačiau 1951 m. kompanijos apyvarta siekė apie 6,2 mln. JAV dol., o pelnas tuo tarpu 61222 JAV dol. Kompanija sėkmingai plėtėsi ne tik geografiškai, bet ir didino savo tinklą. Bet nuo 1958 m. atsirado nemažai konkurentų ir jų vis buvo daugiau. Tais pačiais metais taip pat rinkoje pasirodė ir kitų kortelių kaip pavz. „Card Blanch“, „American Express“ kortelės. Dar po kažkiek metų apie 100 bankų pradėjo platinti savo išleistas mokėjimo korteles. Po nemažai metų susiformavo patys didžiausi šiandienos konkurentai – VISA ir „Maestercard“.

Tuo tarpu mokėjimo kortelės Lietuvoje dar neperkopė antros dešimties. Pirmoji kredito kortelę VISA Lietuvoje išdavė 1993 m. „Vilniaus bankas“. Kaip pasakojo Vincas Ruzo, Lietuvos banko Pinigų muziejaus specialistas, kai atsirado mokėjimo kortelės, jie buvo kažkokiu perversmu pinigų leidyboje: „Tobulėjant mokėjimo kortelės technologijai, rinkose mažėjo grynųjų pinigų cirkuliacija, o jų leidybai reikėjo vis mažiau popieriaus ir kitų medžiagų. Be to, čia svarbus ir ekologijos aspektas. Popieriniai banknotai palyginus greitai susidėvi ir tuos, kurie jau nėra tinkami naudoti yra

naikinami. Vertinant tai, kad pinigų leidyboje naudojama tam tikrų cheminių medžiagų, grynųjų pinigų mažėjimas turi teigiamos įtakos ir gamtos saugos atžvilgiu“.

Įdomus mokėjimo kortelių istorijos Lietuvos faktas – lietuviška mokėjimo kortelė „Globus“, ją nuo 1995 m. leido tuometinis Lietuvos taupomasis bankas. Kortele buvo galima atsiskaityti tik Lietuvoje ir Latvijoje. Per trejus metus šios kortelės turėtojų skaičius siekė daugiau kaip 23 tūkst.. Tačiau ilgainiui, šalies bankams pradėjo siūlyti didesnę įvairovę: VISA, „Maestercard“ ir kitų kortelių, kuriomis buvo galima atsiskaityti kur kas daugiau vietų Lietuvoje ir, svarbiausia, užsienyje, todėl „Globus“ populiarumas ėmė mažėti. Lietuviškų kortelių išleidimas buvo sustabdytas 2001 m. pradžioje, o jų aptarnavimas nuo 2002 m.. Dabar Lietuvoje išduodamos VISA, „Maestercard“, „Maestro“, „American Express“ kortelės. Visos jos lustinės (apibrėžimas 1.1 lentelėje, 1.2. punktas.)

Taip pat Lietuvoje nuo 2016 m. rudens „Swedbank“ pats pirmasis pristatė naują atsiskaitymo būdą – bekontaktinę mokėjimo kortelę. Jeigu asmuo atsiskaito už mažiau nei 10 eurų, tokią mokėjimo kortelę pakanka tik priglauti prie kortelių skaitytuvo ir PIN kodo įvesti nereikia. Tokios kortelės numato, kad bus greitesnis atsiskaitymas prekybos vietose, mažės eilės, o prekybininkai leis padidinti klientų srautų palaidumą.

Taip, kas yra mokėjimo kortelė? Literatūros šaltiniai nepateikia vieningos mokėjimo kortelės sąvokos arba pateikia atskirų mokėjimo kortelių rūšių, pvz. debeto, kredito ir pan. apibūdinimus.

Neabejotinai galima teigti, kad kiekvienas autorius pateikia savo savitą apibrėžimą. V. Vaškelaitis (2006) pateikia šiek tiek bendrą sąvoką, teigdamas, kad „mokėjimo kortelė – tai plastikinė elektroninė mokėjimo priemonė, kuri atstoja grynuosius pinigus ir leidžia patogiau, saugiau ir ekonomiškiau juos naudoti“.

Tuo tarpu J. Šatas (2006) knygoje „Tarptautiniai atsiskaitymai, teisiniai pagrindai ir praktika“ mokėjimo kortelę apibūdina taip – tai pinigų dokumentas atsiskaitymams, kuris yra elektroninės formos, kurį išleidžiantis bankas ar kita kredito įstaiga patvirtina, kad banke ar kitoje įstaigoje neviršija sumos arba kredito limitu, kuri yra turėtojo mokėjimo kortelėje galimi yra atsiskaitymai.

Pirmasis ES teisės aktas – 1987 m. gruodžio 8 d. Komisijos rekomendacija 87/598/EEB dėl Europos elgesio kodekso dėl elektroninių mokėjimų (santykių tarp finansinių institucijų, prekybininkų ir paslaugų tiekėjų ir vartotojų) (toliau darbe – Rekomendacija 87/598/EEB). Toje redakcijoje nurodoma, kad mokėjimo kortelė – tai tokia kortelė, kuri turi magnetinę juostelę ar mikroschemą. Kitaip sakant tokia sąvoka yra daugiau pateikiama iš pusės techninės charakteristikos. Tuo tarpu kiti ES teisės aktai deja, bet nepateikia konkrečios mokėjimo kortelės apibrėžimo. Aktuose tik yra nurodoma, kad mokėjimo kortelė yra tik viena iš nuotolinių priemonių mokėjimo priemonių (Rekomendacija 97/489/EB) arba mokėjimo kortelė dar yra įvardinama kaip mokėjimo įrenginys (Rekomendacija 88/590/EEB).

Paėmus LR teisės šaltinius, kaip LR Civilinį kodeksą ar LR Mokėjimo įstatymą, konkrečios sąvokos dėl mokėjimo kortelės nėra pateikiama. Tuo tarpu Lietuvos Banko Valdybos 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarime „Dėl mokėjimo priemonių statistinės atskaitomybės“ yra nurodyta mokėjimo kortelės apibrėžimas, kuriame labiau parodomas ne mokėjimo kortelės charakteristika ir funkcija, bet greičiau kaip klasifikavimas. Nutarime mokėjimo kortelė – tai „šalyje kredito įstaigos išleista galiojanti kortelė su grynujų pinigų funkcija, debeto, debeto su atidėtojo lėšų nurašymo funkcija, kredito ir iš anksto apmokėta kortelė, taip pat trišalių schemų kortelė, išleista tarpininkaujant šalies kredito įstaigai (pvz. American Express, Diners)“.

Analizuojant kitus ES valstybių narių įstatymus, kuriuose yra pateikiama mokėjimo kortelės sąvoka, yra taip pat skirtingai apibūdinama. Lenkijos Respublikoje mokėjimo kortelės terminas yra pateikiamas 1997 m. rugpjūčio 29 d. Bankininkystės įstatyme ir nurodo, kad mokėjimo kortelė – tai kortelė, kuri identifikuoja emitentą ir turėtoją, suteikianti teisę atsiimti pinigus arba atlikti mokėjimą, o jei išdavė kortelę bankas ar kredito įstaigos – tai pat galima išsiimti pinigus arba atsiskaityti panaudojant kreditą. Tuo tarpu Lenkijos Nacionaliniame Banko svetainėje, mokėjimo kortelė – tai elektroninė mokėjimo priemonė, kuri yra viena iš įrankių, kuri gali turėti nuotolinę prieigą prie banko sąskaitos pinigų.

Apibendrinant galima teigti, kad mokėjimo kortelės nėra gana nauja atsiskaitymo priemonė pasaulyje. Taip pat visos pateiktos sąvokos turi panašių bruožų. Vienas iš jų yra, kad mokėjimo kortelė yra priemonė skirta atsiskaitymams. Antra, kad tai yra elektroninė priemonė, kuri leidžia patogiai ir saugiai valdyti savo lėšas. Taigi galima teigti, kad **mokėjimo kortelė** – tai elektroninė mokėjimo priemonė, su kuria galima sumokėti už prekes ar paslaugas, išgryninti pinigus, patikrinti likutį ir kt. Kitaip sakant, tai paprasčiausiai elektroninė „piniginė“, su kuria galima atsisakyti už viską negrynaisiais pinigais.

1.2. Mokėjimo kortelių klasifikavimas

Didėjantis mokėjimo kortelių vartojimo poreikis pareikalauja mokslininkus kurti naujas bei tobulinti esamas mokėjimo kortelės. Dėl šios priežasties mokėjimo kortelės klasifikuojamos skirtingais pagrindais.

Mokėjimo kortelės skirstomos pagal Sodžiūtę L., Sūdžių V. (2006) į apmokėjimo galimybes, apmokėjimo ir paskolos suteikimo sąlygas, pagal kortelių turėtojų kategorijas, pagal informacijos saugojimo būdą ir priemones, funkcines galimybes, teikiamas paslaugas ir lengvatas, technologines specifikacijas ir kitus požymius.

Vienas iš klasifikavimo pagrindų, kurį išskiria daugelis autorių (pavz. V. Vaškelaitis, V. Stanevičius bei V. Sūdžius ir kt.), yra mokėjimo kortelės pagal technines jų charakteristikas (1.1 lentelė).

1.1 lentelė. Mokėjimo kortelių klasifikavimas

Klasifikavimo požymiai	Klasifikavimas	Aprašymas
1. Techninė charakteristika	1.1. Kortelės su magnetine juoste (angl. <i>Magnetic stripe card</i>)	Tokios kortelės su magnetine juoste savo erą pradėjo dar 1960 m., kuomet buvo sukurti pirmieji bankomatai. Kaip teigia V. Vaškelaitis, „tai buvo revoliucija kortelių versle, nes suteikė galimybę bankams teikti iš principo naujas paslaugas: pinigus buvo galima pasiimti pinigų automate, o ne banko filiale“. Kad būtų galima naudotis kortelėmis, kitoje kortelės pusėje klijuodavo magnetinę juostelę, kurioje būdavo įrašyti duomenys apie asmenį, kuris atsiskaito kortele.
	1.2 Kortelė su mikroschemomis (lustinės kortelės) (angl. <i>Chip card</i>)	Mokėjimo kortelės su magnetine juoste tapo nesaugios dėl asmenų neteisėtai naudojimo. Dėl šios priežasties bankai pradėjo savo klientams siūlyti lustines mokėjimo korteles. Tokia kortelė tapo pranašesne nei kortelė su magnetinėmis juostelėmis. Pirmą, tokias korteles dubliuoti yra sunkiau. Antra, lustinės kortelėse galima išsaugoti daugiau informacijos nei kortelėse su magnetine juoste. Trečias, kortelė yra saugesnė dėl turėjimo kelių apsaugos pakopų
	1.3. Optinės (lazarinės) (angl. <i>Optical card</i>)	Joje įrašas lazeriniu prietaisu daromas į specialų lazerinį diską, įlieta į kortelę ir atitinkamai lazerio pagalba jis nuskaitymas. Tokiu būdu galima įrašyti didelės apimties informaciją. Tačiau bankai atsiskaitymuose šias kortelės netaiko, nes pati kortelė ir įranga jai aptarnauti yra labai brangi ir jinau netsipirktų.
	1.4. Mišrios mokėjimo kortelės (angl. <i>Hybrid payment card</i>)	Tai kortelės, kurios turi ir magnetinę juostelę, ir mikroschemą.

Šaltinis: sudarytas autorės, pagal literatūros šaltinius

Taip pat mokėjimo kortelės skirstomos pagal teikiamas paslaugas ar funkcines charakteristikas, tai yra pateikiama 1.2 lentelėje.

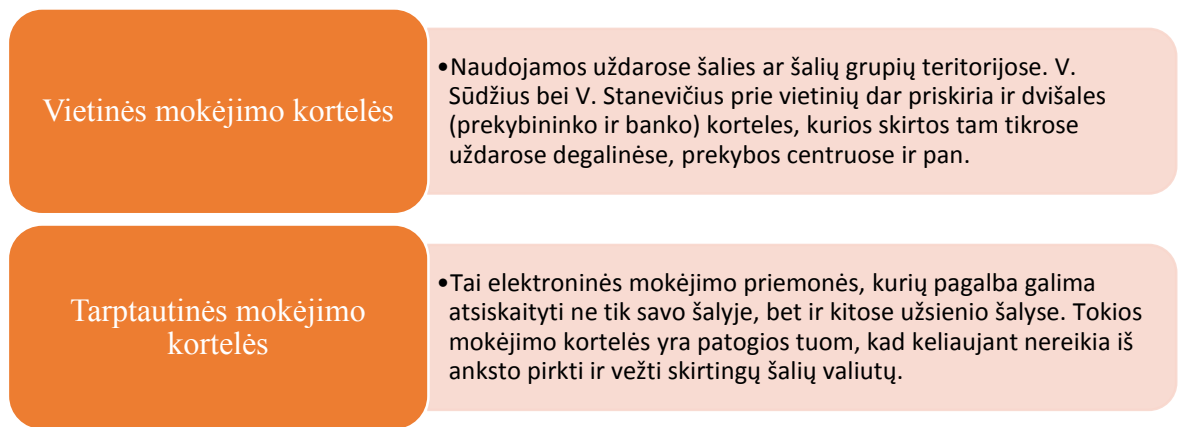
1.2 lentelė. Mokėjimo kortelių klasifikavimas

Klasifikavimas	Autorius	Aprašymas
Kredito kortelė	Sodžiūtė L., Sūdžius V. (2006)	Tai banko kortelė, kuri leidžia jos turėtojui atlikti tokio dydžio operacijas, koks yra suteiktas kreditinės linijos (=banko paskola) ir išlaidų limitų dydis, prekėms ir paslaugoms įsigyti arba išsiimti pinigų iš bankomato.
	Bolt W., Chakravorti S. (2008)	Tai kortelė, kuri leidžia vartotojams sumokėti kortelės likutį ateityje, todėl jos vadinamos „mokėk vėliau“ kortelėmis.

Debeto kortelė	Sodžiūtė L., Sūdžius V. (2006)	Tai banko išduota atsiskaitymo kortelė, kurios sąskaitoje privalo būti pakankamas lėšų likutis, kad kortele būtų galima atsiskaityti už prekes ir paslaugas arba išsiimti pinigų iš bankomato.
Virtuali kortelė	Sodžiūtė L., Sūdžius V. (2006)	Tai banko išduota kortelė, kuri suteikia galimybę sumokėti tik už prekes ar paslaugas užsakytas internetu.
	Stanevičius, V., Sūdžius, V. (2005)	Kaip teigia autoriai, pagrindinis šios mokėjimo priemonės privalumas tas, kad nereikia atskleisti savo kredito kortelės duomenų.
Mažmeninės prekybos kredito, prekybininkų arba lojalumo kortelės	Sodžiūtė L., Sūdžius V. (2006)	Tai mokėjimo priemonės, kurios yra naudojamos tik tam tikrose parduotuvėse, degalinių tinkluose, priklausomai nuo kortelės emitento.
ATM kortelė	Sodžiūtė L., Sūdžius V. (2006)	Tu tokiais kortelėmis galimas tik pinigų išėmimas iš bankomatų/ATM įrenginių. Dažnai tokios kortelės yra kompiliuojamos su kitomis kortelėmis, kaip debeto, kredito ir pan.
E-p pinigų kortelė	Sodžiūtė L., Sūdžius V. (2006)	Tokia kortelė, suteikia naudotojui atlikti mažos vertės mokėjimus Internetu. Dėja, e-p pinigų kortelė nėra gausiai vartojama tarp vartotojų. Priežastys yra tame, kad vartotojai nenaudoja ją dėl mažos pasiūlos ir funkcionalumo. Tuo tarpu prekių ir paslaugų tiekėjai nesinaudoja ją dėl pirkimo specialos įrangos, kuri skirta e-p pinigų aptarnavimui.
Daugiafunkcinė kortelė	Sodžiūtė L., Sūdžius V. (2006)	Tai kortelė, kuri turi kelias funkcijas. Gali tai būti kredito ir ATM kortelės derinys, ar debeto ir ATM, kredito bei e-p pinigų ir pan.
Iš anksto apmokėta kortelė	Bolt W., Chakravorti S. (2008)	Tai kortelė, kuri yra naudojama mokėjimams Internetu. Tas, kuris nusiperka tokios rūšies kortelę, iš anksto apmoka savo sąskaitą. Numeris, išspausdintas ant kortelės, suteikia galimybę pasinaudoti iš anksto apmokėta suma Internetu. Iš anksto apmokėtos sąskaitos yra laikomos specialiuose serveriuose, o ne mokėtojo kompiuterinėje įrangoje ar mikroprocesorinėje kortelėje.

Šaltinis: sudarytas autorės, pagal literatūros šaltinius

Taip pat autoriai kaip Stanevičius V., Sūdžius V. (2005) išskiria mokėjimo korteles pagal atsiskaitymų galimybes (1.3 pav.).

1.3 pav. Mokėjimo kortelių klasifikavimas pagal atsiskaitymų galimybes

Šaltinis: sudarytas autorės, pagal literatūros šaltinius

Dar vienas iš klasifikavimo pagrindų yra mokėjimo kortelės pagal kortelių turėtojų kategorijas. Išskiriamos dvi kategorijos:

1. Kortelės, skirtos privatiems klientams. Privatiems klientams yra galimybė įsigyti įprasto lygio mokėjimo korteles arba jiems gali būti suteikiamos auksinės, platininės ir kt. pobūdžio ar privalumų turinčios mokėjimo kortelės.

2. Kortelės, skirtos verslo klientams. Tai tokios kortelės, kaip MasterCard Business, Visa Business, kurios yra skirtos tik verslo klientams, jų kasdieninių operacijų atlikimui, kelionėms ir pan.

Tuo tarpu autorius kaip J. Šatas (2006) mokėjimo kortelės išskiria pagal emisijos šaltinius. Tai būtų:

1. Banko mokėjimo kortelės – tai mokėjimo priemonės, kurias išleidžia ir išduoda bankai. Banko kortelės gali būti debeto, kredito, virtualios.

2. Ne banko kortelės – tai mokėjimo instrumentas, kurio emitentas (išleidėjas) yra juridinis asmuo (ne kredito įstaiga), užsiimantis ūkine komercine veikla.

Taigi, darbe yra pateiktas dažniausiai literatūroje pasitaikančius klasifikavimo pagrindus. Literatūros šaltiniai pateikia skirtingus apibūdinimus klasifikavimo pagrindams. Tačiau, kiekvienas autorius mokėjimo priemonių klasifikavimą ir apibūdinimus pasirenka pagal savo žinias, patirtį.

Apibendrinant galima teigti, kad kiekvienas autorius mokėjimo kortelių klasifikavimą išskiria savaip. Mokėjimo kortelės gali priklausyti nuo techninės charakteristikos iki turėtojų kategorijos. Tokiu būdu galima pasirinkti sau tinkamą mokėjimo kortelę.

1.3. Mokėjimo kortelių teisinis reglamentavimas

Nagrinėjant mokėjimo kortelės sąvoką, buvo susidūrta su vieningos mokėjimo kortelės sąvokos nebuvimu. Taip pat buvo pastebėta, kad visos pateikiamos sąvokos turi vienodų bruožų, tačiau atskiri jos elementai skiriasi. Konstatuota ir tai, kad teisės aktai (nei ES, nei LR), konkrečios

mokėjimo kortelės sąvokos nepateikia, tačiau yra teisės šaltinių, kurie, galima teigti, atskleidžia mokėjimo kortelės teisinę prigimtį. Dėl šios priežasties tikslinga pateikti platesnę šių teisės aktų analizę.

Buvo nustatyta, kad pirmosios mokėjimo kortelės apibrėžimai 1987 m. gruodžio 8 d. Komisijos rekomendacijoje 87/598/EEB dėl Europos elgesio kodekso dėl elektroninių mokėjimų (santykių tarp finansinių institucijų, prekybininkų ir paslaugų teikėjų, ir vartotojų).

Pirmosiose Rekomendacijose 87/598/EEB pastraipose pagrįstama, kad spartu technologijų vystymas yra labai susijęs su vienodinimu vidaus rinkos, dėl to modernizacijai bankininkystės, informacinių technologijų pramonei ir aišku telekomunikacijos išplitimui elektroniniai mokėjimai turėtų padėti tam įvykti. Taip pat parašyta, kad turėtų būti paremti naujos mokėjimo priemonės, kurios būtų prieinamos visose valstybėse su tokiais pačiomis sąlygomis, tam kad būtų efektyvus prekių ir kapitalo cirkuliavimas. EK taip pat pripažįsta savo nerimą, kad vystymasis elektroninių mokėjimo priemonių gali būti skirtingas ir jis priklausys nuo šalių suinteresuotumo. Dėl tokios priežasties EK rašo apie bendradarbiavimą, per kurią būtų nustatyti bendri tokie patys visiems konkurencingi standartai, kažkokios taisyklės, sąlygos, taip pat laikytis principų, kurie yra susiję su vartotojų apsauga. Labai svarbu pastebėti, kad buvo pateikiamos teisinės užuomazgos su elektroniniais mokėjimais, kurie yra atliekamos mokėjimo kortele, ji turi lustą ar magnetinę juostelę.

Akivaizdu, kad Rekomendacija 87/598/EEB siekė pažangiausių tikslų. Vienas iš pačių svarbiausių tikslų buvo sąžininga ir patikima konkurencija, taip pat geras įtvirtinimas praktikos versle ir aišku minimalus užtikrinimas apsaugos vartotojams.

Yra dar vienas teisės aktas reglamentuojantis elektroninių mokėjimo priemonių, o tuo pačiu ir mokėjimo kortelių teisinį statusą, tai 1988 m. Rekomendacija 88/590/EEB. Ši rekomendacija pažymi, kad teikiantys asmenys elektroninių mokėjimo priemonės labai dažnai suklaidina vartotoją, klientą. Jie pateikia vartotojui neišsamią ir neaiškią informaciją apie mokėjimo priemonės, sąlygas, kurios yra sutartyje ir t.t. Dėl to Rekomendacijoje 88/590/EEB išsamiai yra aprašyta apie sutartis, kurios yra sudaromos tarp išleidėjų ir turėtojų, kokios turi būti sąlygos ir kokios teisės turi vartotojas, kad apsaugotų save.

Jeigu palyginus prieš tai visas rekomendacijas, tai Rekomendacijoje 88/590 EEB yra pateiktas platesnis apibrėžimas apie elektronines mokėjimo priemonės ir mokėjimo įrenginį. Taip pat jis aprašo ne tik mokėjimo kortelės bet ir kitas priemones.

Antra, Rekomendacijoje 88/590/EEB, priešingai nei Rekomendacijoje 87/598/EEB, ten jau yra daugiau kreipiama dėmesio į sutartis, kurios yra dėl išleidimo, naudojimo ir aptarnavimo elektroninių mokėjimo priemonių sąlygų. Taip pat yra aprašyti visų šalių atsakomybės ir pareigos.

Paskutinis pastebėtas bruožas, tai kad abiejuose teisės aktuose yra rekomendacijos, tačiau Rekomendacijoje 88/590/EEB, yra pateikima rekomendacija ir patarimas, jei prieš tai rekomendacija bus netinkamai įgyvendinama, tai ką reikia daryti.

Apibendrinant galima teigti, kad visos pateikiamos rekomendacijos aprašo apie EK poziciją ir kokius nerimus turi dėl vartotojų, nes vartotojai naudojantis mokėjimo priemonėmis neišsivengia be teisinių užuomazgų. Taip pat pastebėta, kad visos rekomendacijos bando suvienodinti naudojimo sąlygas dėl elektroninių mokėjimo priemonių ir mokėjimo kortelių.

Tenka dažnai pastebėti, kad Lietuvoje nėra tvarkingos teisinės bazės, kuri būtų susijusi su visais mokėjimo kortelių teisinių reglamentavimu ir taip pat su teisiniais santykiais. Tačiau deja ir teismo praktikoje to nepastebima ir neparodo. Tačiau norint aptarti Lietuvos teisės aktus, buvo išrinkti keli, kurie yra siejami bent kažkiek su mokėjimo kortelių reglamentavimu.

Nors Lietuvoje mokėjimo kortelės atsirado 1993 metais, tačiau tuo metu galiojantys įstatymai kaip Civilinis kodeksas dėl elektroninių mokėjimo priemonių, nepateikia jokios apie tai sampratos, ir taip pat įstatyme nebuvo jokios užuomazgos dėl atsiskaitymų santykių. Tačiau jau 1994 metais gegužės 17 d. Civiliniame kodekse, kurioje buvo redakcija atsirado pirmą kartą užuomazgos apie nuostatas, kurios susijusios su banko sąskaitos sutartimi ir aišku su atsiskaitymų santykiais. Yra nurodyta 467 straipsnyje, kad „pagal prievolos mokama atsiskaitant grynais arba negrynais pinigais“, ir taip pat LR įstatymai nustato formas ir tvarkas dėl atsiskaitymų per kredito įstaigas. Taigi, nauja nuostata apie atsiskaitymus su negrynaisiais pinigais buvo pradžia Civiliniame kodekse. Galiu daryti išvadą, kad pačiame įstatyme, nors ir netiesiogiai yra minimos ir mokėjimo kortelės, kurios yra susijusios su nuostatomis. Tai, kad mokėjimo kortelė yra laikoma atsiskaitymu negrynais pinigais priemone, galima įrodyti taip. Prieš tai buvo minėta, kad elektroninės mokėjimo priemonės yra laikomos atsiskaitymais negrynaisiais pinigais. Taip pat mokėjimo kortelė yra nuotolinės prieigos priemonė yra ir elektronine mokėjimo priemone. Dėl to iš to galima daryti išvadą, kad mokėjimo kortelė yra kitaip sakant priemonė atsiskaitymams negrynaisiais pinigais.

Įstatymai, kurios buvo susiję su atsiskaitymu, galiojo Civiliniame kodekse iki 2000 m. liepos 18 d., o vėliau buvo jau priimtas naujas LR Civilinis kodeksas. Galima buvo pastebėti, kad naujas LR Civilinis kodeksas yra kur kas modernesnis. Naujasis LR Civilinis kodeksas aprašo detaliau ir aiškiau apie atsiskaitymus su negrynaisiais pinigais. Straipsnyje kaip 6.930 yra parašyta, kad atsiskaityti galima čekiais, vekseliais, akredityvais, inkasomis ir kitomis įstatyme nurodomomis atsiskaitymo priemonėmis. Galima būtų galvoti, kad „kitos <...> priemonės“ tai galėtų būti ir mokėjimo kortelės. Tačiau galima buvo pastebėti, kad kažkokių tiesioginių nurodymų dėl elektroninių mokėjimo priemonių ir mokėjimo kortelių, nebuvo. Nors straipsnyje 6.915 3 dalyje parašyta, kad disponuoti lėšomis, kurios yra banko sąskaitoje galima tik tada kai patvirtini savo

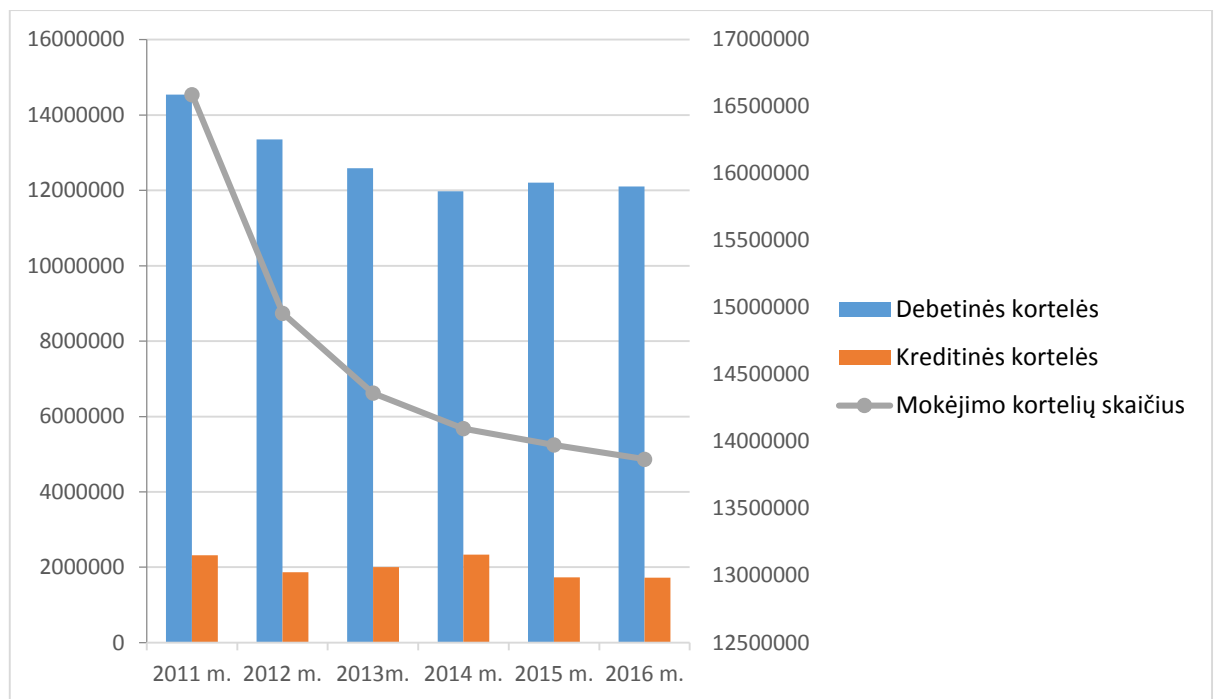
teises su elektronine mokėjimo priemone kaip parašas, kodas (mokėjimo kortelės Pin kodas). Bet čia tik viena toks nurodymas.

LR Mokėjimo įstatymas yra labai susijęs su teisiniu reglamentavimu mokėjimo kortelės. Pirmoje LR Mokėjimo įstatymo redakcijoje, kuri buvo priimta 1999 metais spalio 28 d., antrame skirsnyje „Mokėjimo nurodymas ir mokėjimo priemonės“ yra išvardinamos mokėjimo kortelės, kurios cirkuliavo apyvartoje. Nurodoma, kad tai banko (debeto ir kredito), iš anksto apmokėta banko ir ne banko kortelės. Taip pat galima tvirtinti, kad pateikiamos ir šių kortelių sampratos, nurodant kas jas turi teisę emituoti, tam tikras technines jų charakteristikas, kokias teises jos suteikia, pvz., kredito kortelė suteikia galimybę naudotis paskola mokėjimams atlikti ir kt. Deja, įstatymas nepateikia tokių kertinių nuostatų, susijusių su mokėjimo kortelių išleidėjų ir turėtojų teisėmis, pareigomis ar atsakomybe. Šiuos klausimus įstatymo galiojimo laikotarpiu reguliavo tik tarp mokėjimo kortelės išleidėjo ir jos turėtojo sudaroma sutartis. Būtent sutartyse buvo nurodoma kortelės naudojimo sąlygos (banko teisės ir naudotojo pareigos). Akivaizdu, kad 1999 m. LR Mokėjimo įstatymas buvo neišsamus, turintis daug spragų. Dėl šios priežasties reikėjo naujo teisės akto, kuriame sureguliuotos minėtos nuostatos.

Išleista naujovė bekontakčiai mokėjimo kortelės pradėjo savo populiarumą. Dėl to buvo įdomu surasti įstatymus, teisės aktus ar kažką panašaus ir išanalizuoti, kaip yra vertinami bekontaktės mokėjimo kortelės įstatymiškai pagal saugumą, naudojimą ir t.t. Tačiau jokios informacijos deja nepavyko rasti. Yra tik bankų įvairiausios informacijos, kurios yra aprašyti prie mokėjimo kortelių. Bankai užtikrina, kad bekontaktinės mokėjimo kortelės yra saugios, nes jose yra įdiegta speciali apsauga nuo visokiausių sukčiavimų, ir jos yra ir įprastose mokėjimo kortelėse. Kai yra atliekami mokėjimo operacijos duomenys saugiai yra perduodami į skaitytuvą. Būna, kad kartais atliekant bekontakčinį mokėjimą bus paprašyta įvesti PIN kodą, net jei žmogaus piršto pirkinio suma bus mažesnė nei 10 Eur. Tai padaryta dėl papildomo saugumo sprendimo, užtikrinantis, kad mokėjimo kortele naudojasi jos savininkas.

1.4. Mokėjimo kortelių panaudojimas

Mokėjimo kortelės yra viena populiariausių negrynųjų pinigų atsiskaitymo priemonių Lietuvoje ir ne tik. 1.4 pav. yra pavaizduota mokėjimo kortelių struktūra Lietuvoje 2012-2016 m..

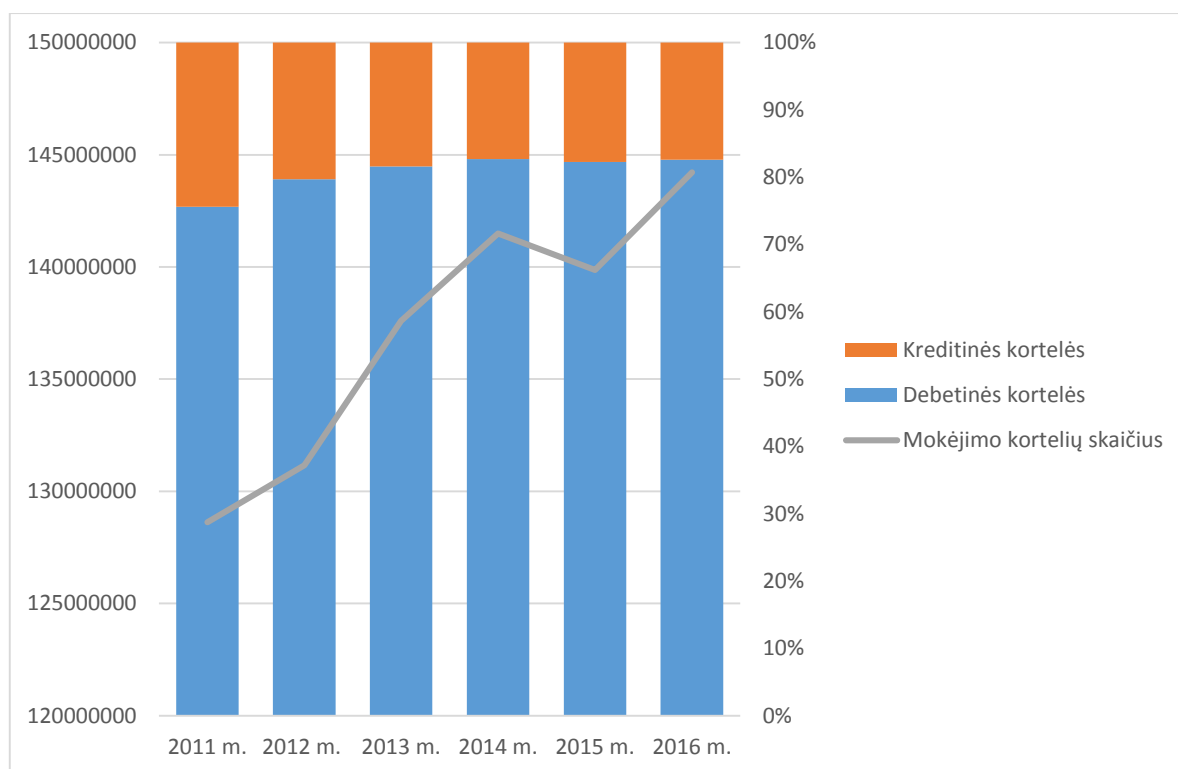

1.4 pav. Mokėjimo kortelių struktūra Lietuvoje 2011-2016 m.

Šaltinis: sudarytas autorės, pagal Lietuvos Banko informaciją

Lietuvoje 2011-2016 m. laikotarpiu didžiąją dalį mokėjimo kortelių sudarydavo debetinės kortelės. Vidutiniškai jos sudaro 88 proc. visų mokėjimo kortelių kiekio. Tuo tarpu kredito kortelės vidutiniškai apie 12 proc. visų mokėjimo kortelių kiekio. Pastebima, kad debetinių kortelių skaičius mažėja. Nuo 2011 m. iki 2014 m. sumažėjo apie 18 proc., skaičiuojant pagal debetinių kortelių skaičių. Taip pat galima pastebėti, kad 2015 m. skaičius nežymiai pakilo (apie 2 proc.) ir 2016 m. debetinių kortelių skaičius vėl sumažėjo. Kaip buvo minėta, kreditinių kortelių skaičius palyginus su debetinių kortelių skaičiumi yra kur kas mažesnis. 2011-2012 m. laikotarpyje kreditinių skaičius sumažėjo apie 20 proc. 2013 m. vėl skaičius išaugo iki 2014 m., po to 2015 m. ir 2016 m. vėl sumažėjo (apie 26 proc.). Analizuojant mokėjimo kortelių kiekius pastebima, kad 2011 – 2016 m. laikotarpiu matomas akivaizdus mokėjimo kortelių kiekio sumažėjimas – kasmet vidutiniškai apie 4,5 proc.. Mokėjimo kortelių kiekio mažėjimą galėjo lėmti gyventojų apsirūpinimas mokėjimo kortelėmis, t.y. atsiranda vis mažiau naujų vartotojų, o senos mokėjimo kortelės tik atnaujinamos. Taip pat bankų klientai dažnai atsisako dvigubų kortelių, kai su viena banko sąskaita būdavo siejamos net kelios mokėjimo kortelės. Tai atspindi ženklesniame debeto kortelių sumažėjimo tempe, lyginant su kredito kortelių sumažėjimo tempu.

Yra įdomu palyginti mokėjimo kortelių struktūrą ne tik Lietuvoje, bet ir su kitomis valstybėmis. 1.5 pav. yra pavaizduota mokėjimo kortelių struktūra Lenkijoje 2011-2016 m. laikotarpyje.

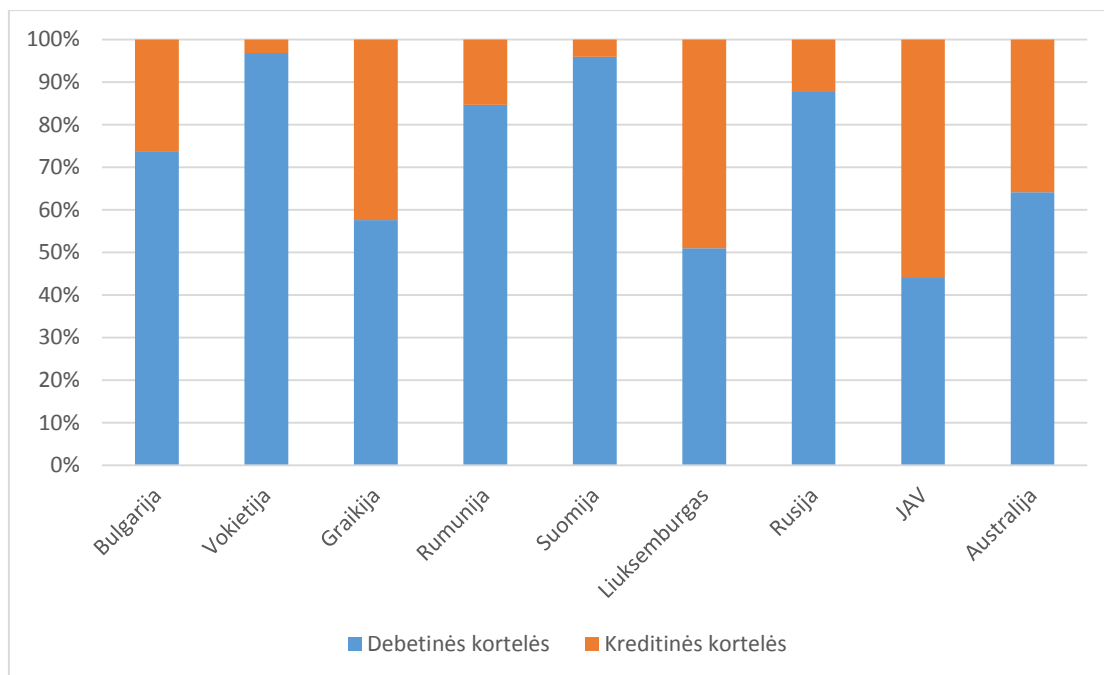

1.5 pav. Mokėjimo kortelių struktūra Lenkijoje (2011-2016 m.)

Šaltinis: sudarytas autorės, pagal Lenkijos Valstybinio Banko pateiktą informaciją

Analizuojant 1.5 pav. galima teigti, kad kaip ir Lietuvoje didžiąją dalį mokėjimo kortelių sudaro debetinės kortelės. Pastebima, kad debetinių kortelių skaičius nuo 2011 m. didėja vidutiniškai 3 proc., tik 2015 metais debetinių kortelių skaičius nežymiai sumažėjo ir 2016 m. vėl pradėjo didėti. Tuo tarpu kreditinių kortelių skaičius kiekvienais metais mažėja. Analizuojant mokėjimo kortelių kiekius akivaizdžiai pastebimas mokėjimo kortelių augimą – apie 47 proc.. tuo tarpu 2015 m. buvo mokėjimo kortelių skaičiaus sumažėjimas, o 2016 m. vėl mokėjimo kortelių kiekis žymiai padidėjo. Taigi, Lietuvoje ir Lenkijoje mokėjimo kortelių struktūra yra palyginus panaši.

Taip pat galima Lietuvos mokėjimo kortelių struktūra palyginti ir ne tik su Lenkijos mokėjimo kortelių struktūra. Galima palyginti su kitomis pasaulio valstybėmis. 1.6 pav. yra pavaizduota mokėjimo kortelių struktūra kai kurių pasaulio valstybių 2015 m..

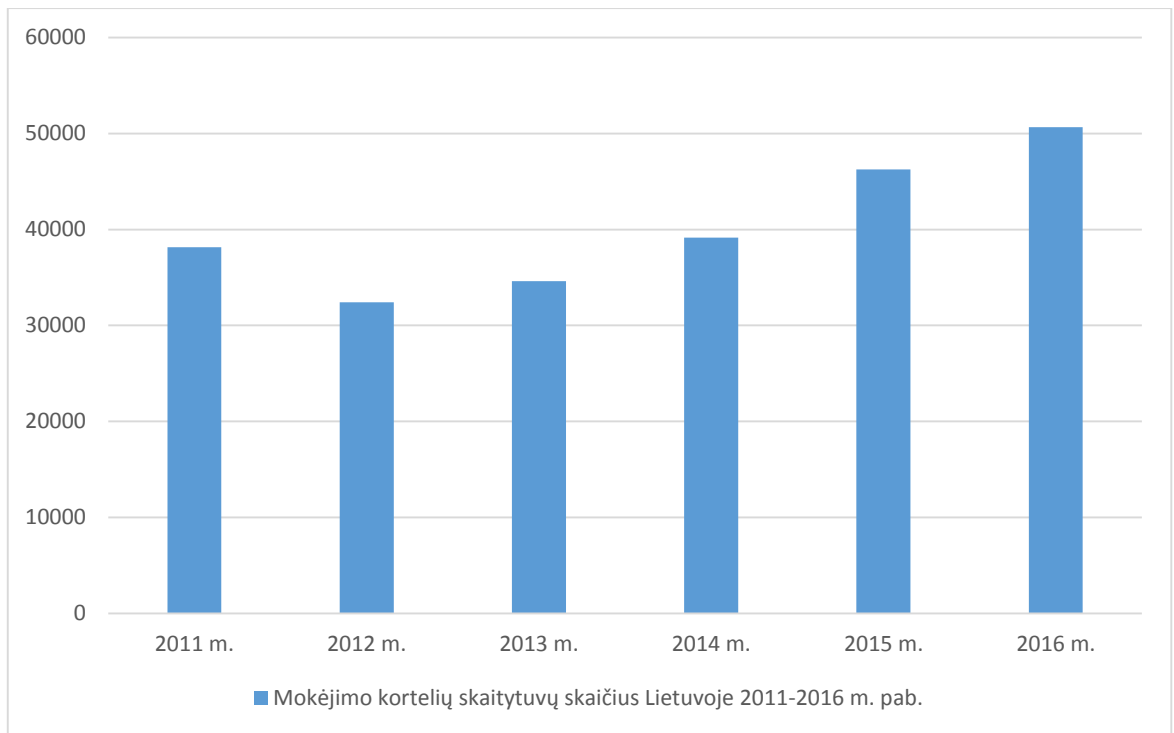

1.6 pav. Mokėjimo kortelių struktūra pasaulio valstybėse 2015 m., proc.

Šaltinis: sudarytas autorės, pagal Europos Centrinio banko ir „Bank for international settlements“ pateiktą informaciją

Analizuojant 1.6 pav. galima drąsiai teigti, kad egzistuoja panaši tendencija dėl mokėjimo kortelių struktūros. Didžiąją dalį sudaro debetinės mokėjimo kortelės, o mažesniąją sudaro kreditinės kortelės. Galima pastebėti, kad egzistuoja tam tikru išskirčių, pvz. Liuksemburge, Australijoje ir Graikijoje pastebima, kad debetinių ir kreditinių kortelių yra beveik tiek pat. Labiausiai lygumas atsispindimas Liuksemburge. Tai reiškia, kad gyventojai renkasi ir debetinę ir kreditinę kortelę. Tuo tarpu Bulgarijoje, Vokietijoje, Rumunijoje, Suomijoje, Rusijoje labiau gyventojai renkasi debetinę kortelę nei kreditinę kortelę. Jungtinės Amerijos Valstijos žymiai išsiskiria iš kitų valstybių. Čia apie 55 proc. mokėjimo kortelių kiekio sudaro kreditinės kortelės. Taigi, amerikiečiai geriau renkasi banko suteikta privilegija pirkti ar atsiskaityti už prekes ir paslaugas „čia ir dabar“, o ne renkasi mokėti savo pigesniais pinigais.

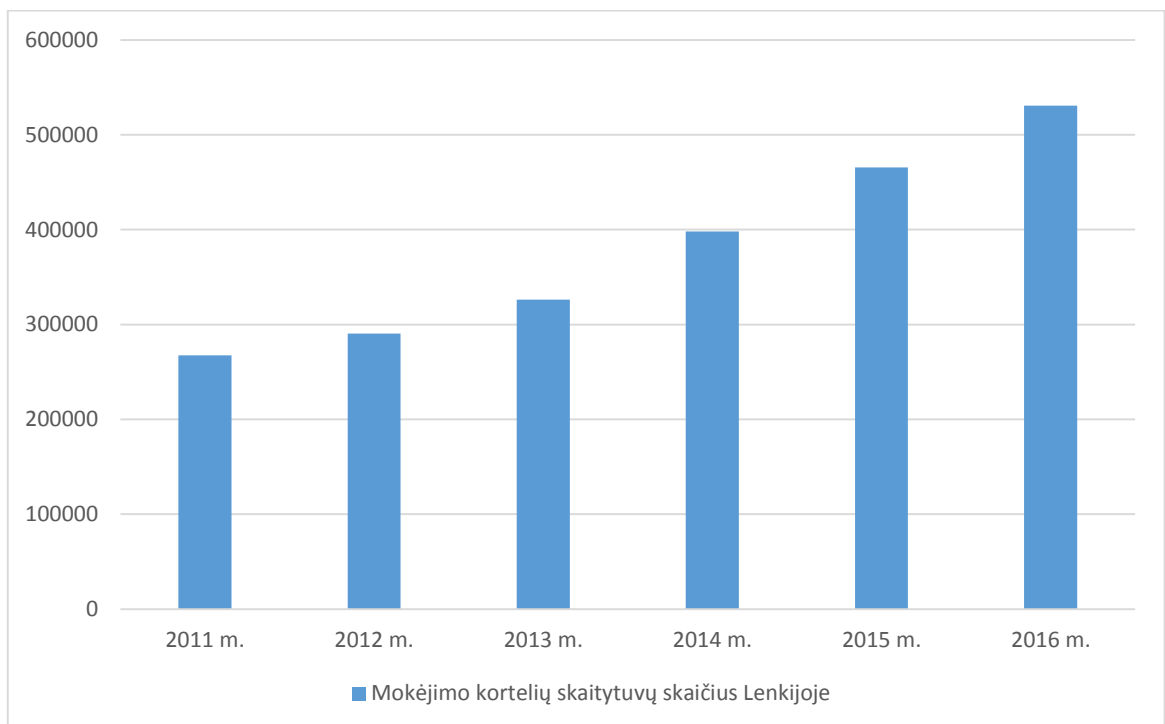
Yra įdomu pažiūrėti, kaip yra Lietuvoje su mokėjimo kortelių skaitytuvais. Ar mokėjimo kortelių skaitytuvų skaičius auga dėl augančio gyventojų poreikio (1.7 pav.). Kaip matyti iš 1.7 pav. skaitytuvų skaičius nuo 2011 m. iki 2012 m. sumažėjo apie 15 proc.. Tuo tarpu jau nuo 2013 m. pradėjo mokėjimo kortelių skaitytuvų skaičius didėti. Kiekvienais metais vidutiniškai didėjo apie 13 proc.. Toks augimas galėjo lemti, kad įmonės pradėda daugiau degti mokėjimo kortelių skaitytuvus, nes žmonės pradėjo daugiau atsiskaityti už prekes ar paslaugas mokėjimo kortele. Toks poreikis reikalauja daugiau mokėjimo kortelių skaitytuvų ir degti vis naujoje vietoje. Taip pat pastebėta, kad pvz. kaimės vietovėse jei yra pardutovė tai joje irgi jau pasirodo mokėjimo kortelių skaitytuvai, todėl yra galimybė atsiskaityti mokėjimo kortelę, nei grynaisiais pinigais.

1.7 pav. Mokėjimo kortelių skaitytuvų skaičius Lietuvoje 2011-2016 m. pab.

Šaltinis: sudarytas autorės, pagal Lietuvos banko pateiktą informaciją.

Taip pat galima pažiūrėti kaip yra kitose šalyse dėl mokėjimo kortelių skaitytuvų. Ar mokėjimo kortelių skaitytuvų skaičius auga ar ne. Apie tai galima pamatyti 1.8 pav.

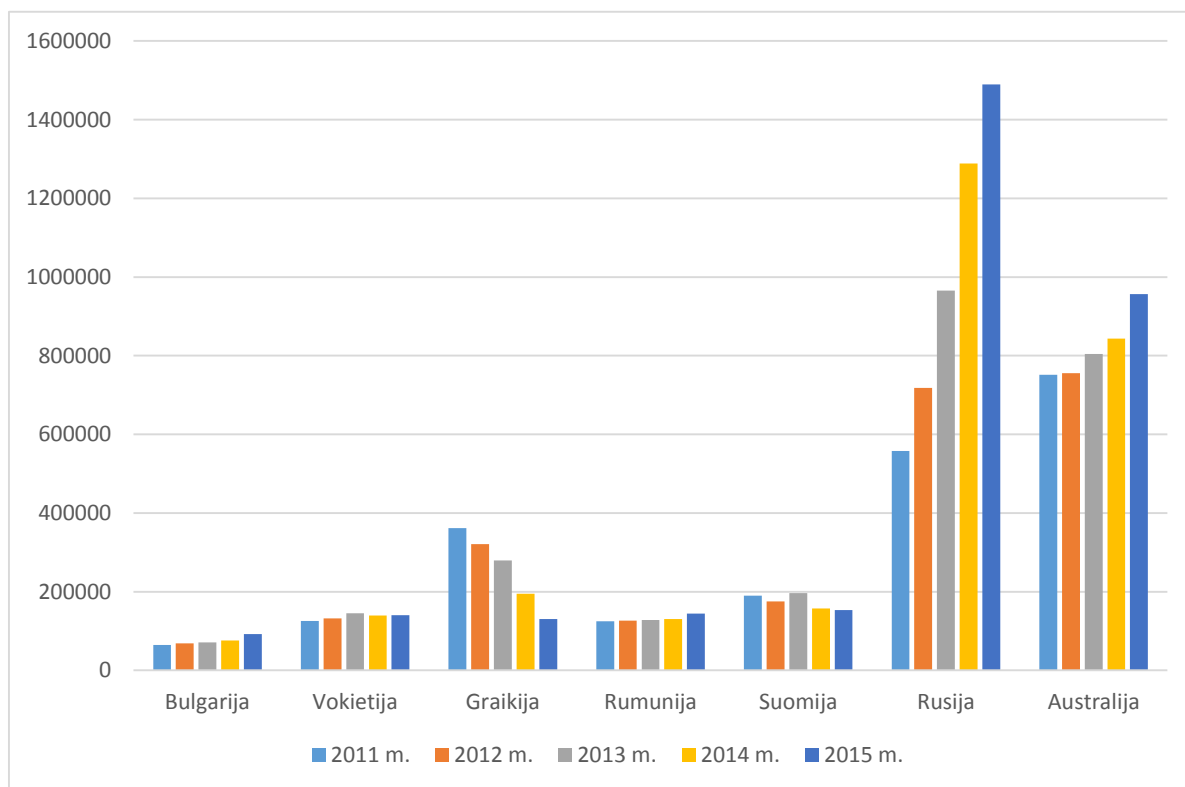

1.8 pav. Mokėjimo kortelių skaitytuvų skaičius Lenkijoje 2011-2016 m. pab.

Šaltinis: sudarytas autorės, pagal Lenkijos Valstybinio Banko pateiktą informaciją

Kaip matyti iš 1.8 pav. Lenkijoje mokėjimo kortelių skaitytuvų skaičius sparčiai auga. Nuo 2011 m. iki 2016 m. vidutiniškai kasmet augo apie 15 proc.. Palyginus su Lietuvos duomenimis augimo procentas yra beveik toks pats, tik tai Lietuvoje pradėjo augti nuo 2013 metų, o Lenkijoje nuo nagrinėjamo laikotarpio pradžios, t.y nuo 2011 m.. Toks mokėjimo kortelių skaitytuvų augimas džiugina ne tik gyventojus, bet irgi kitus keliaujančius žmones. Jie gali laisvai keliauti į Lenkijos valstybę ir nepergyventi, kad gali nebūti mokėjimo kortelių skaitytuvo. Toks mokėjimo kortelių skaitytuvų augimas duoda galvoti, kad yra kreipiamas dėmesys į žmonių atsiliepimus ir norus.

1.9 pav. galima pamatyti kai kurių pasaulio valstybių mokėjimo kortelių skaitytuvų skaičių 2011-2015 m. pab. laikotarpyje. Kaip matyti iš pateikto paveikslo, nevisose pasaulio valstybėse yra mokėjimo kortelių skaitytuvų augimas. Bulgarijoje, Rumunijoje, Rusijoje ir Australijoje yra augimas. Labai spartus augimas matomas yra Rusijoje, kasmet vidutiniškai apie 28 proc.. Tuo tarpu Graikijoje yra atvirksčiai, mokėjimo kortelių skaitytuvų skaičius mažėja ir tai sudaro vidutiniškas kasmet apie 21 proc..Vokietijoje ir Suomijoje galima pastebėti, kad mokėjimo kortelių skaitytuvų skaičius svyruojantis, tai jis krenta tai jis auga, yra nepastovumas. Taigi, galima teigti, kad iš pateiktų valstybių dauguma turi mokėjimo kortelių skaitytuvų augimo tendenciją. Rusijoje net yra gan greitas mokėjimo kortelių skaitytuvų augimas. Iš to galima daryti išvadą, kad valstybės stengiasi kuo daugiau įdegti mokėjimo kortelių skaitytuvus ir tai džiugina.

1.9 pav. Mokėjimo kortelių skaitytuvų skaičius pasaulio valstybėse 2011-2015 m. pab.

Šaltinis: sudarytas autorės, pagal Europos Centrinio banko ir „Bank for international settlements“ pateiktą informaciją

Apibendrinant galima teigti, kad Lietuvoje mokėjimo kortelių kiekio struktūra mažai kuo skiriasi nuo mokėjimo kortelių kiekio struktūros kitose pasaulio valstybėse. Ir Lietuvoje, ir kitose valstybėse didžiąją dalį sudaro debetinės mokėjimo kortelės, tuo tarpu mažesnę dalį sudaro kreditinės kortelės. Palyginus mokėjimo kortelių skaitytuvų skaičių pasirinktose valstybėse galima buvo pamatyti augimo tendenciją, tai sąlygoja greitas įdegimas naujų skaitytuvų.

2. TYRIMO DIZAINAS

Šiame skyriuje aprašomas tyrimo dizainas, tyrimo eiga ir taip pat pristatomas tyrimo objektas. Taip pat paįškinta kaip buvo renkami duomenys ir kaip yra atlikta analizė, taipogi aprašomi pasirinkti tyrimo etapai.

2.1. Tyrimo eigos pristatymas

Mokslinių tyrimo tipų yra įvairių. Metodų požiūriu tyrimai dalinami į kokybinius ir kiekybinius. Tyrimo metodas – tai tam tikrų pažintinių ar praktinių rezultatų gavimo būdas, taikant įvairias priemones. Kardelis, K. (2002) teigia, kad nuo metodo priklauso viso tyrimo sėkmė, o remdamasis tinkamai parengtais tyrimo metodais net ir nelabai gabus žmogus gali daug padaryti, kai tuo tarpu netinkamai parinkti tyrimo metodai nepadės ir geneliui mokslininkui.

Rašant baigiamąjį darbą, buvo pasirinkti du tyrimo metodai: kokybinis ir kiekybinis.

Kokybinio tyrimo tipas – statistinių duomenų analizė, kadangi ji atspindi realius pokyčius su nedidele paklaida.

Tyrimo populiacija – tyrimo populiacija yra visų Lietuvos bankų susumuoti duomenis, kurie turi mokėjimo korteles.

Tyrimo imtis – tyrimo imties etape yra nuspresta analizuoti visų Lietuvos bankų duomenis, kurie turi mokėjimo korteles.

Tyrimo atrankos būdas – neatsitiktinis, nes pasirinkti yra visi Lietuvos bankas.

Duomenų rinkimo metodas – duomenis renkami iš Lietuvos banko, Lietuvos bankų asociacijos ir „Žemėlapiai ir Infografikai“ internetinių puslapių.

Duomenų analizės metodas – surinkti reikalingi duomenys perkelti ir pasinaudojant „MS Office Excel“ kompiuterine programa, pavaizduoti stulpelinėmis diagramomis. Duomenų atvaizdavimas diagramose leidžia lengvai palyginti duomenų reikšmes bei jų pokyčių tendenciją.

Tyrimo instrumento pristatymas – buvo naudojamais statistiniais duomenimis, kuriuose yra duomenis už kiekvienus metus.

Tyrimo laikas ir vieta – tyrimas buvo atliekamas analizuojant Lietuvos banko, Lietuvos bankų asociacijos ir „Žemėlapiai ir Infografikai“ internetiniame tinklapyje pateiktus duomenis, 2017.03.31.

Sunkumai ir kliūtys, su kuriais susidurta tyrimo metu – analizuojant statistinius duomenis pasitaikydavo, kad kiekviename tinklapyje buvo skirtingi duomenis, dėl to reikėjo iš naujo ieškoti ir lyginti pateiktus duomenis.

Kiekybinio tyrimo tipas – empirinių duomenų analizė – anketinė apklausa.

Tyrimo populiacija – anketinė apklausa buvo išsiųsta 150 žmonėms.

Tyrimo imtis – siekiant tyrimo pagrįstumo, reikia išsiaiškinti tiriamųjų skaičių, tam kad pats tyrimas būtų statistiškai patikimas. Atliekant šį tyrimą buvo siekiama išgauti 95 proc. patikimumą, t.y. neperžengiant (0,05) arba 5 proc. paklaidos. Norint išsiaiškinti tikslią imtį, pasitelkta internetinė imties dydžio skaičiuoklė „Sample Size Calculator“. Joje buvo pasirenkamas tyrimo patikimumo lygis (95 proc.), patikimumo paklaidos skaičių (0,05=5 proc.) bei esamą populiacijos dydį. Viską apskaičiavus, imties skaičius siekė 108.

Tyrimo atrankos būdas – atliekant šį tyrimą buvo pasitelkiamas atrankinis atrankos būdas. Atrankinis geriau, nes mažesnė trukmė tyrimui, daugiau tikslumo, geriau galima surinkti duomenis, taip pat kai neįmanoma ištirti visos populiacijos.

Duomenų rinkimo metodas – anketinė (internetinė) apklausa. Anot Kardelio K. (2002) anketinė apklausa yra patikima, paprasta metodika.

Duomenų analizės metodas – kadangi atliekant tyrimą buvo pasitelktas kiekybinio tyrimo metodas, gauti tyrimo duomenys buvo atidžiai peržiūrimi, susisteminti, sudaryti grafikai ir lentelės. Sudaryti statistiniai duomenys buvo aprašomi ir paaiškinami. Duomenys suvesti ir apskaičiuoti naudojant „MS Office Excel“ kompiuterinę programą.

Tyrimo instrumento pristatymas – šiam tyrimui buvo naudojami uždari ir atviri klausimai, tam, kad būtų užtikrintas respondentų konfidencialumas bei patogumas. Anketos klausimynas pateiktas 2 priede.

Tyrimo laikas ir vieta – kiekybinis tyrimas buvo atliekamas siunčiant anketas į elektroninius paštus, socialines erdves (Facebook) vartotojų paskyras. Anketinės apklausos laikas buvo 30 dienų.

Sunkumai ir kliūtys, su kuriais susidurta tyrimo metu – atliekant tyrimą, sunkiausia buvo rasti norinčių ir galinčių atsakyti į anketinę apklausos klausimus.

3. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APITARIMAS

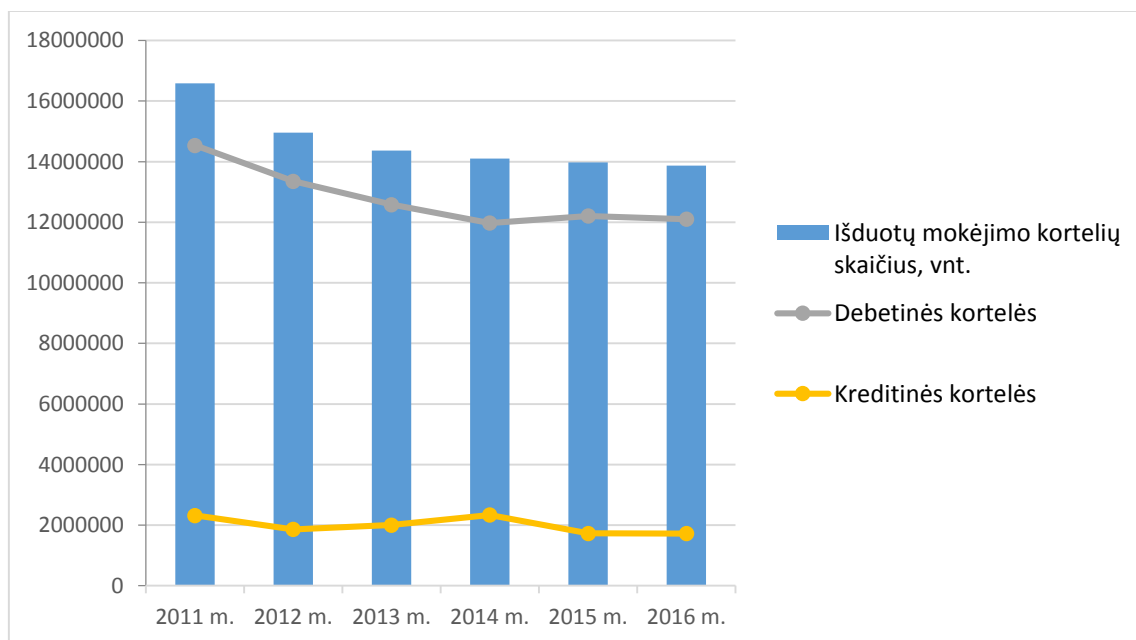
Šiame skyriuje bus aptariama kokybinio tyrimo statistiniai duomenys ir kiekybinio tyrimo respondentų anketinės apklausos atsakymai. Po išanalizavimo yra pateikiami apibendrinimai ir išvados.

3.1. Kokybinio tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

Atsiradęs naujas būdas atsiskaityti be grynųjų pinigų, šalyse, kurios yra išsivysčiusios, tai taikoma jau seniai. Galima pastebėti, kad Lietuva stengiasi integruotis į tarptautinę finansų sistemą ir vis plečia ryšius su kitomis pasaulio finansinėmis kompanijomis, dėl to pas mus atsirado irgi tokia naujovė. Šiandien Lietuvos komerciniai bankai kaip „Swedbank“, AB, AB SEB bankas ir kt. išleidžia į rinką keletą rūšių kreditinės, debetinės atsiskaitymo kortelės.

Galima pastebėti, kad pasaulinė praktika rodo, kad tie asmenys, kurie yra susiję su kažkokiomis finansinėmis dalykais, nemažais pinigais ar dažniau keliauja, geriau naudojami elektroniniais pinigais nei grynaisiais. Labai dažnai galima pastebėti, kad žmogus savo piniginėje turi keletą rūšių mokėjimo kortelių, kurias naudoja tam tikriems operacijoms atlikti.

Darant tyrimą reikia išanalizuoti kiek buvo per 2011-2016 m. laikotarpį išduota mokėjimo kortelių ir pagrindinių mokėjimo kortelių kaitą (3.1 pav.).

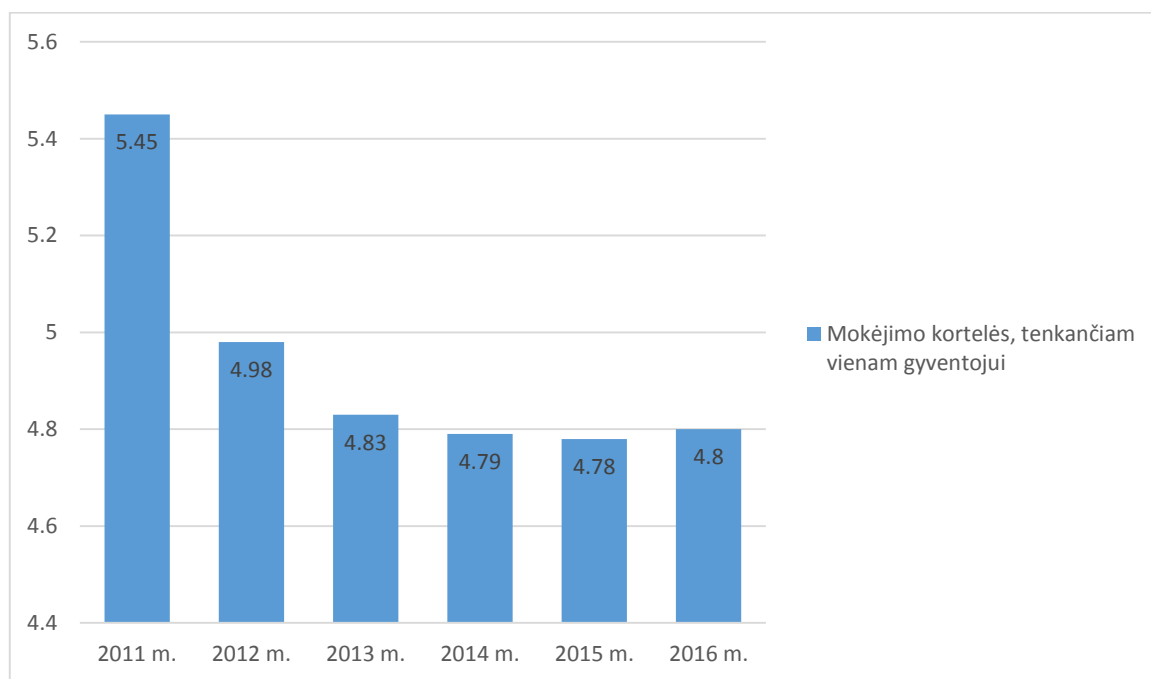

3.1 pav. Mokėjimo kortelių struktūra 2011-2016 m. laikotarpyje

Šaltinis: sudarytas autorės, pagal Lietuvos Banko informaciją

Galima pastebėti, kad mokėjimo kortelių skaičius vis mažėja kiekvienais metais. Per 6 metus sumažėjo apie 17 proc.. Taip pat galima pastebėti, kad ir debetinės kortelės vis mažėdavo iki 2014 m., o 2015 m. padidėjo apie 2 proc., po to vėl sumažėjo. Tuo tarpu kreditinių kortelių skaičius palyginus su debetinių kortelių skaičiumi yra kur kas mažesnis. Galima pastebėti, kad kreditinių kortelių skaičius tai mažėja, tai vėl didėja. 2011-2012 m. laikotarpyje kreditinių kortelių skaičius sumažėjo apie 20 proc. 2013-2014 m. laikotarpyje vėl išaugo, po to 2015-2016 m. laikotarpyje vėl sumažėjo apie 26 proc.. Apibendrinant, galima teigti, kad toks sumažėjimas ir pačių kortelių skaičiaus ir pagrindinių kortelių (kaip debetinės) gali lemti gyventojų apsirūpinimas mokėjimo kortelėmis. Senos kortelės yra tik atnaujinamos, taip pat klientai gali turėti vieną sąskaitą ir susieti tą sąskaitą su keliomis mokėjimo kortelėmis.

Taip pat yra įdomu be mokėjimo kortelių struktūros, išanalizuoti ir mokėjimo kortelių, tenkančiam vienam gyventojui duomenis, jie pateikti 3.2 pav..

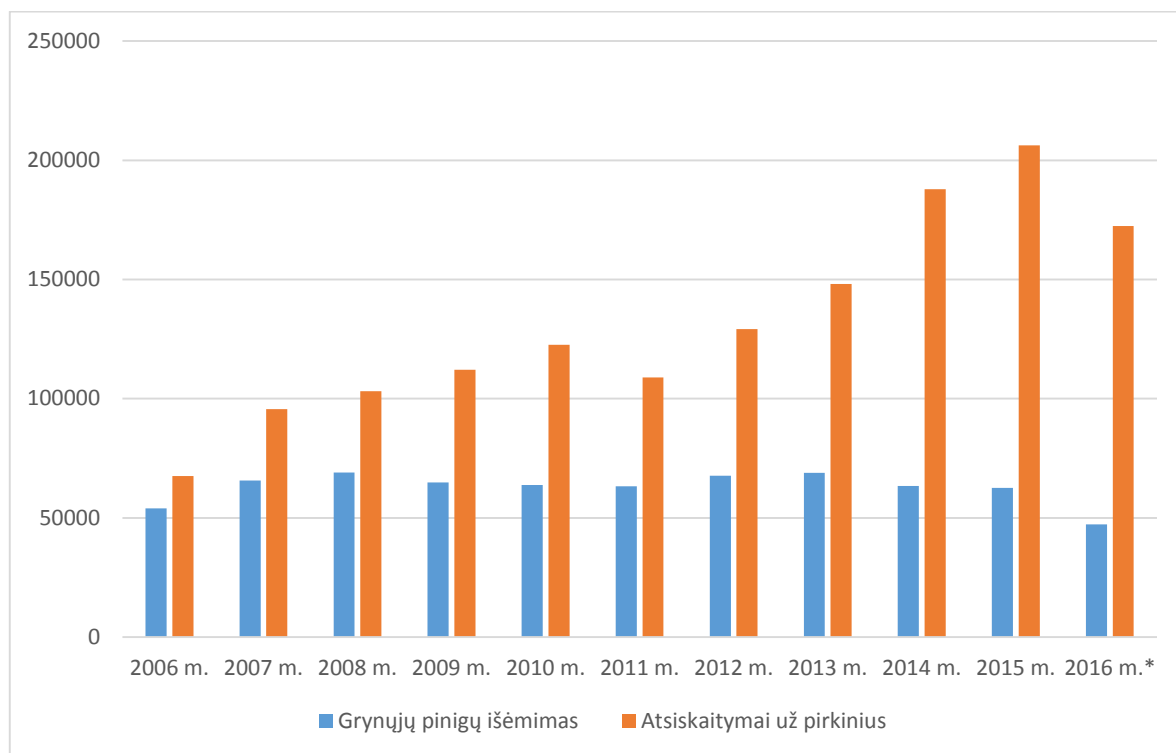
3.2 pav. Mokėjimo kortelės, tenkančiam vienam gyventojui 2011-2016 m. laikotarpyje

Šaltinis: sudarytas autorės, pagal Lietuvos banko ir „Žemėlapiai ir Infografikai“ informaciją

Analizuojant 3.2 pav. galima pastebėti, kad kiekvienais metais vis gyventojas gali turėti mažiau mokėjimo kortelių. 2011 m. kiekvienas gyventojas turėjo apie 5 mokėjimo kortelės. Tuo tarpu 2012-2015 m. laikotarpyje, toks žmogus galėjo turėti 4 mokėjimo kortelės. Ir kiekvienais metais santykis vis mažėjo. Tik 2016 m. vėl nežymiai padidėjo. Tokį rodiklį galėjo lemti, mokėjimo kortelių skaičiaus sumažėjimą (3.1 pav.), taip pat gyventojų skaičius kiekvienais metais (1 priedas).

Norint sužinoti, ar vartotojai daugiau atsiskaitinėja mokėjimo kortelėmis, ar grynaisiais pinigais, buvo atlikta operacijų mokėjimo kortelėmis analizė. 3.3 pav. pavaizduotas susumuotas

grynųjų pinigų išėmimas ATM (bankomatas) ir per EKS (elektroninis mokėjimo skaitytuvas) ir atsiskaitymas už pirkinius naudojant mokėjimo korteles kiekis 2006-2016 m.

3.3 pav. Grynųjų pinigų išėmimo ir atsiskaitymo už pirkinius skaičius naudojant mokėjimo korteles 2006-2016 m. (*2016 m. be IV ketvirčio)

Šaltinis: sudarytas autorės, pagal Lietuvos bankų asociacijos informaciją

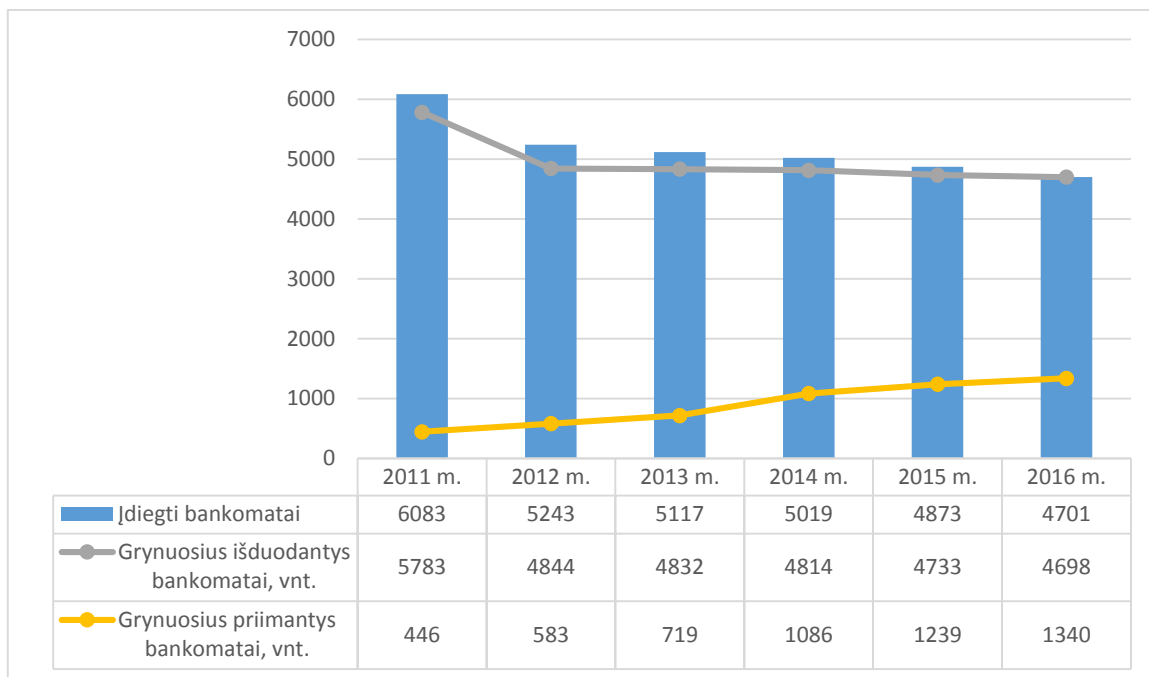
Kaip matyti iš 3.3 pav. atsiskaitymas už pirkinius mokėjimo kortelėmis sparčiai augo nuo 2006 m. iki 2010 m.. Toks didėjimas sudaro 181,66 proc. 2011 m. patebimas yra kritimas, kuris sudaro apie 89 proc.. Tačiau vėliau vėl nuo 2011 m. iki 2015 m. pradėjo skaičius augti ir išaugo iki 190 proc.. 2016 m. yra be IV ketvirčio, todėl kol kas atsiskaitymas mokėjimo kortele skaičius yra nukritęs palyginus su 2015 m., tačiau galima prognozuoti, kad skaičius galėtų būti didesnis nei 2015 m..

Tuo tarpu grynųjų pinigų išėmimo skaičius palyginus su atsiskaitymo mokėjimo kortele yra kur kas mažesnis. Galima pastebėti, kad grynųjų pinigų išėmimo skaičius tai kyla tai nusileidžia ir tai būna kas beveik 3 metai. Nuo 2006 m. iki 2008 m. buvo padidėjęs apie 28 proc., 2009-2011 m. laikotarpyje grynųjų pinigų išėmimas sumažėjo apie 3 proc., tuo tarpu 2011-2013 m. vėl padidėjo, jau nuo 2014 m. iki 2016 m. sumažėjo.

Iš 3.3 pav. pavaizduotos mokėjimo kortelių operacijos struktūros 2006-2016 m., galima daryti išvadą, kad žmonėms yra geriau atsiskaityti su mokėjimo kortele už tam tikrus pirkinius ar

paslaugas nei su grynaisiais pinigais. Tačiau matomas dažnas atsisakaitymas už pirkinius ar paslaugas ir išėmimas grynujų pinigų, neparodo tikro norimo poreikio žmogaus.

Vienas pagrindinių elektroninių įrenginių, kuris aptarnauja mokėjimo korteles yra bankomatai. Jie padeda gyventojams išgryninti ar įdėti pinigus, taip pat parodo, koks yra grynujų pinigų likutis, pakeisti mokėjimo kortelėje PIN kodą. Bankomatų veiklos rodikliai yra pateikti 3.4 pav..

3.4 pav. Bankomatų skaičius 2011-2016 m.

Šaltinis: sudarytas autorės, pagal Lietuvos Banko informaciją

2011-2016 m. laikotarpiu bankomatų įdiegimas vis mažėjo – kasmet vidutiniškai sumažėdavo po 4,8 proc.. Taip pat galima pastebėti, kad ir tokiu būdu sumažėja grynuosius išduodantys bankomatai ir kiekvienais metais vidutiniškai sumažėja 3,8 proc.. Tuo tarpu pastebima, kad yra atvirkščiai su bankomatais, kurie priima grynuosius. Kiekvienais metais skaičius auga ir tai sudaro vidutiniškai apie 25 proc..

Taigi, apibendrinus 3.4 pav. galima pastebėti, kad skaičius kiek įdiegtų bankomatų, tiek grynuosius išdavimo bankomatų skaičius mažėja, tai gali būti dėl to, kad didieji Lietuvos komerciniai bankai pradėjo sparčią veiklos elektronizaciją. Tokiu būdu siekiama, kad kuo daugiau atsiskaitymus perkelti į elektroninę erdvę, t.y. grynuosius pinigus paversti negrynaisiais pinigų atsiskaitymais. Taip pat Lietuvoje pasirodo kombinuoti, modernizuoti bankomatai, kurie ne tik išduoda grynuosius pinigus, bet ir priima juos. Tokia naujiena atėjo iš Vakarų šalių, jie turi padėti vartotojams sutaupyti, nes komisiniai už grynujų pinigų operacijas nuolat didėjo. Dėl to, rodiklis dėl grynujų pinigų priėmimo auga.

3.2. Kiekybinio tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

Tyrimo metu apklausą pradėjo 150 respondentų, tačiau grįžtamasis ryšys sulauktas iš 111 apklaustųjų. Toks grįžusių anketų skaičius yra siejamas su apklausos klausimu sudėtingumu, kurie galėjo pareikalausiti apmąstymo ir didesnių laiko sąnaudų. Tačiau galima daryti prielaidą, kad gauti rezultatai yra kokybiški ir atlikti sąžiningai. Respondentų pagrindiniai demografiniai duomenys yra pateikiami 3.1 lentelėje. Iš jų apklaustųjų yra 70 moterys ir 41 vyras.

3.1 lentelė. Demografinių duomenų rezultatai

Klausimas	Atsakymų variantas	Pasirinkimų santykis, proc.
Jūsų lytis	Moteris	63,1
	Vyras	36,9

Šaltinis: sudarytas sutorės, remiantis apklausos duomenimis

Tuo tarpu apobendrinant 3.2 lentelę galima teigti, kad didžioji respondentų dalis yra 18-25 amžiaus (46,8 proc.) ir 26,35 amžiaus žmonės (41,4 proc.), todėl galima teigti, kad didžioji dalis apklaustųjų priklauso jauno ir vidutinio amžiaus grupei žmonių. Jie sudaro pagrindinį tyrimo tikslą. Jaunimas iki 18 metų neįtrauktas į apklausą, nes jaunimas tokių metu dar mokosi ir nelabai galėtų turėti tiek savo pajamų, tiek turėti mokėjimo kortelės. Todėl iš karto matoma socialinė padėtis respondentų. Dauguma respondentų tai dirbantis žmonės (72,4 proc.) ir studentai (18,7 proc.). Pagal išsilavinimą galima pastebėti, kad respondentai daugumą turi aukštąjį neuniversitetinį (26,1 proc.) ar universitetinį (33,3 proc.) išsilavinimą. Taip pat yra kurie baigę vidurinę mokyklą (16,2 proc.), dar studijuoja (17,1 proc.), nebaigę vidurinę ir turėdami aukštesnį (3,6 proc.). Pagal gyvenamąją vietą respondentai pasiskirsto taip: 65,8 proc. gyvena mieste, 22,5 proc. gyvena kaime, 9,9 proc. miestelyje ir 1,8 proc. vieniemyje. Apklausoje dalyvausių respondentų vidutinės mėnesio pajamos yra tokios: 500 ir daugiau Eur gauna 52,3 proc. respondentų, 300-500 Eur gauna 25,2 respondentų, 150-300 Eur gauna 10,8 proc. respondentų, tuo tarpu 50-100 Eur gauna 0,9 proc. ir 10,8 proc. respondentų neturi pajamų. Remiantis respondentų vidutinių mėnesio pajamų paskirstymu, galima pastebėti, kad apklausoje dalyvavo įvairių socialinių sluoksnių atstovai. Apibendrinus demografinius rodiklius, galima teigti, kad apklausoje dalyvavo jauno ir vidutinio amžiaus atstovai, kurie dauguma gyvena mieste ir gauna vidutinės mėnesio pajamas, taip pat yra dirbantys ir studentai.

Apibendrinant galima teigti, kad pagrindiniai respondentai bus jauno ir vidutinio amžiaus. Respondentai yra studentai arba dirbantys. Turėdami 500 ir daugiau pajamų ir gyvenantys mieste. Daugumą turi aukštąjį neuniversitetinį arba universitetinį išsilavinimą.

3.2 lentelė. Demografinių duomenų rezultatai

Kriterijos	Variantai	Pasirinkimų santykis, proc.
Amžius	18-25	46,8
	26-35	41,4
	36-40	4,5
	41-60	6,3
	60 ir daugiau	0,9
Išsilavinimas	Nebaigtas vidurinis	3,6
	Vidurinis	16,2
	Aukštesnysis	3,6
	Aukštasis neuniversitetinis	26,1
	Aukštasis universitetinis	33,3
	Šiuo metu studijuojų	17,1
Vidutinės mėnesio pajamos	500 ir daugiau	52,3
	300-500	25,2
	150-300	10,8
	50-100	0,9
	Neturiu pajamų	10,8
Socialinė padėtis	Moksleivis	5,7
	Studentas	18,7
	Dirbantis	72,4
	Bedarbis	2,4
	Pensininkas	0,8
Gyvenamoji vieta	Miestas	65,8
	Miestelis	9,9
	Kaimas	22,5
	Vienkiemis	1,8

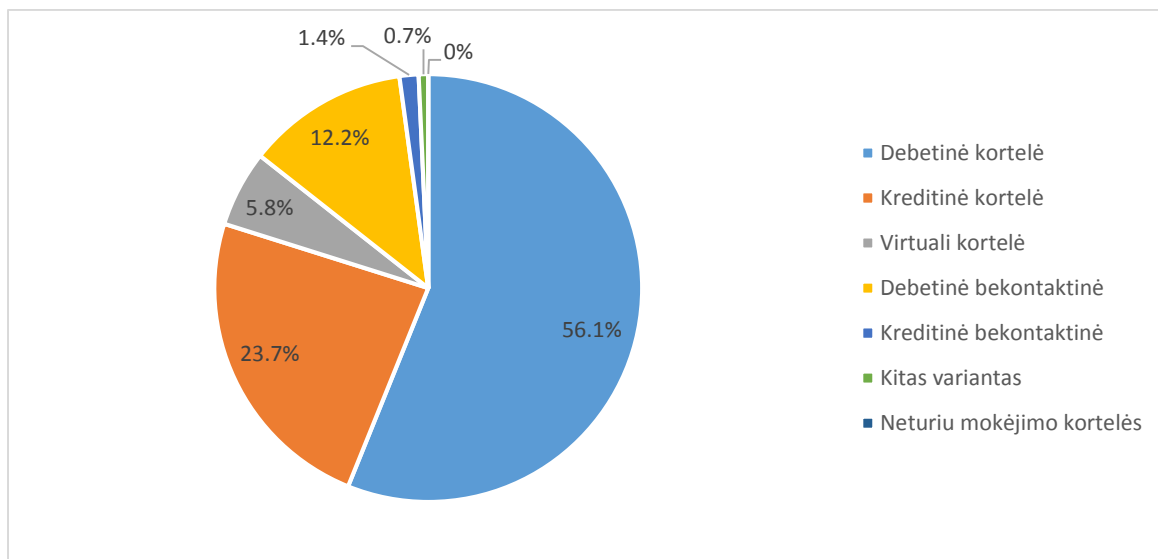
Šaltinis: sudarytas autorės, remiantis apklausos duomenimis

Atliktoje apklausoje siekta išsiaiškinti, kokiomis mokėjimo kortelėmis respondentai naudojami ir kokio komercinio banko. Dėl kokių priežasčių naudojami ir nesinaudoja mokėjimo kortelėmis. Ar respondentai yra patenkinti, kokius trūkumus ir privalumus mato naudodamiesi šiomis mokėjimo kortelėmis. Taip pat kaip dažnai atsiskaito mokėjimo kortelėmis, kokiomis sumomis atsiskaito grynais, o kokiomis mokėjimo kortelėmis ir kur respondentai pasigenda galimybės atsiskaityti mokėjimo kortelėmis.

Pirmiausiai respondentų buvo klausta, ar jie turi mokėjimo kortelę. Susumavus visų 111 anketų duomenis nustatyta, kad visi dalyvavę tyrime turi mokėjimo kortelę. Į klausimą dėl ko neturi mokėjimo kortelės, respondentai atsakė visai atvirkščiai į šį klausimą. Jie nurodė, kad „Patogu, nereikia nesiotis grynųjų pinigų“, „Atsiskaitymams internetu“, „paogumas“ ir „Saugiai ir patogiai naudojuos savo lėšomis“. Kaip matyti iš atsakymų, respondentai atsakė ne pagal užduotą klausimą, tačiau visi atsakymai yra teigiami mokėjimo kortelei. Tuo tarpu į klausimą jeigu respondentai neturi mokėjimo kortelės, ar norėtų turėti, respondentai pasiskirtė taip: 82,9 proc. respondentų neatsakė į

klausimą, 15,3 proc. respondentų norėtų turėti mokėjimo kortelę ir 2 respondentai (1,8 proc.) atsakė, kad nenorėtų turėti. Iš šito klausimo matosi, kad kurie neatsakė ar atsakė teigiamai galima daryti prielaidą, kad jie jau turi mokėjimo kortelę, tačiau yra 2 respondentai kurie atsakė neigiamai, tai galėtų reikšti, kad jeigu jie neturėtų mokėjimo kortelės, tai ir nenorėtų jos turėti.

Sekančiu klausimu buvo norima sužinoti kokios rūšies turi mokėjimo korteles 3.5 pav..

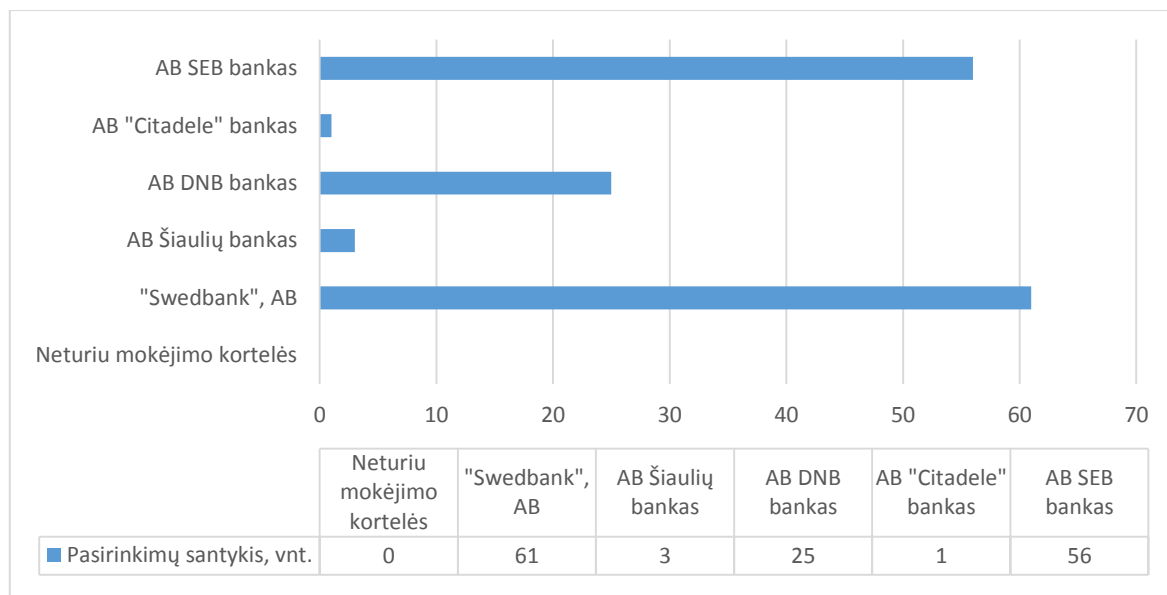
3.5 pav. **Mokėjimo kortelės rūšys**

Šaltinis; sudarytas autorės, remiantis apklausos duomenimis

Paaikškėjo, kad respondentų dauguma turi debetines mokėjimo korteles tai sudaro 56,1 proc. (78 respondentų), 23,7 proc. respondentų turi kreditines korteles ir galima pastebėti, kad nemažai respondentų turi bankų išleistą naują, bekontaktinę debetinę kortelę, kuria turi 12,2 proc. respondentų. Buvo vienas respondentas, kuris turi kitą mokėjimo kortelę, tačiau atirame atsakė neatsakė kokia tai kortelė. Taigi, palyginus su 1.4. skyriumi ir kokybiniu tyrimu, duomenis sutampa su respondentų atsakymais ir turėjimo tam tikros mokėjimo kortelę.

I klausimą kiek respondentų turi mokėjimo kortelių, atsakymai pasiskirsto taip: 52,3 proc. respondentų turi vieną mokėjimo kortelę, 36 proc. turi 2 mokėjimo korteles ir 3 ir daugiau turi 11,7 proc. respondentų. Taigi dauguma respondentų turi 1 ar 2 mokėjimo korteles.

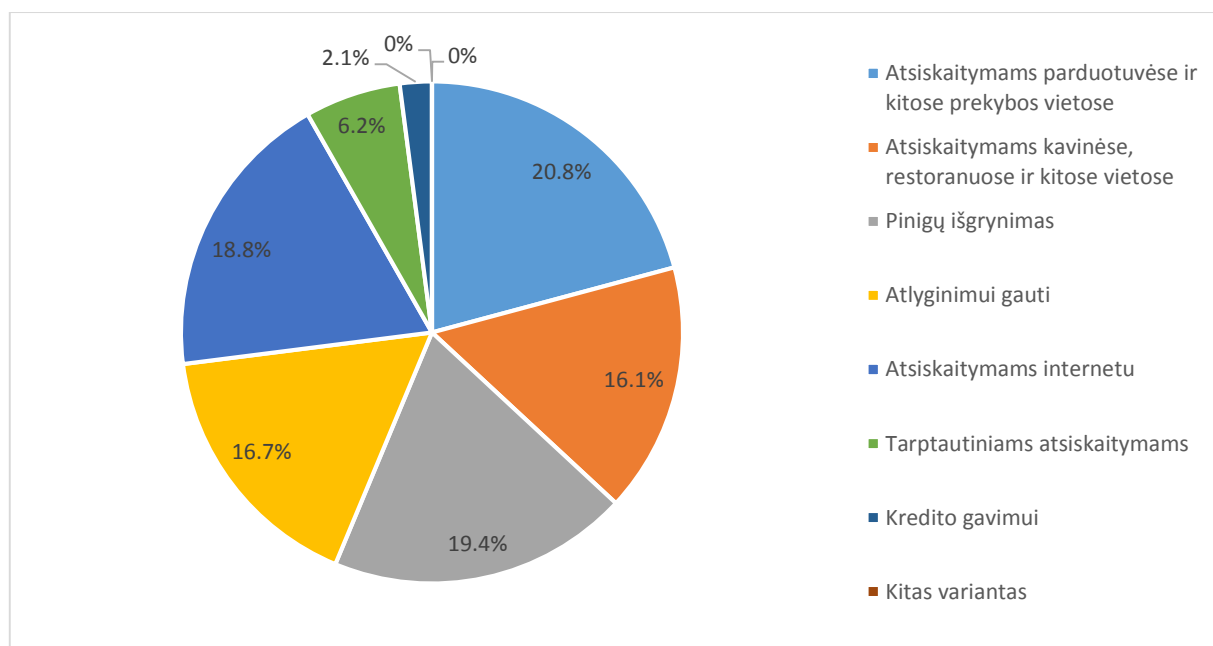
Respondentų buvo klausta, kokio Lietuvos banko mokėjimo kortelę turi (žr. 3.6 pav.). Šiuo klausimu norima išsiaiškinti, kokio Lietuvos banko mokėjimo kortelę turi daugiausiai respondentai. Paaikškėjo, kad iš penkių tirtų Lietuvos bankų respondentai daugiausiai turi „Swedbank“, AB mokėjimo korteles ir tai sudaro 41,8proc.. Kiti pagal reitingą tai AB SEB bankas (38,4 proc.) ir AB DNB bankas (18 proc.). Taigi, galima pastebėti kokių bankų respondentai pasitiki labiausiai ir kokių dažniausiai naudojami.

3.6 pav. **Bankai, kuriuose respondantai turi mokėjimo kortelę**

Šaltinis: sudarytas autorės, remiantis apklausos duomenimis

Kitas klausimas buvo, kaip dažnai naudojasi respondantai mokėjimo kortelėmis. Paaiškėjo, kad dauguma mokėjimo kortelėmis naudojasi kelis kartus per savaitę (39,6 proc.) ir didžioji dalis 28,8 proc. respondentų naudojasi mokėjimo kortelėmis kiekvieną dieną. Kelis kartus per mėnesį naudojasi 18 proc. respondentų, kartą per savaitę naudojasi 6,3 proc. respondentų. Taigi, kaip matyti respondantai naudojasi mokėjimo kortelėmis arba kelis kartus per savaitę ar kiekvieną dieną, tai reiškia, kad respondentams mokėjimo kortelė yra dažnai reikalinga. Todėl kitas klausimas yra naudingas tuom, kad jis atsako į klausimą kam respondentams yra reikalinga mokėjimo kortelė (žr. 3.7 pav.).

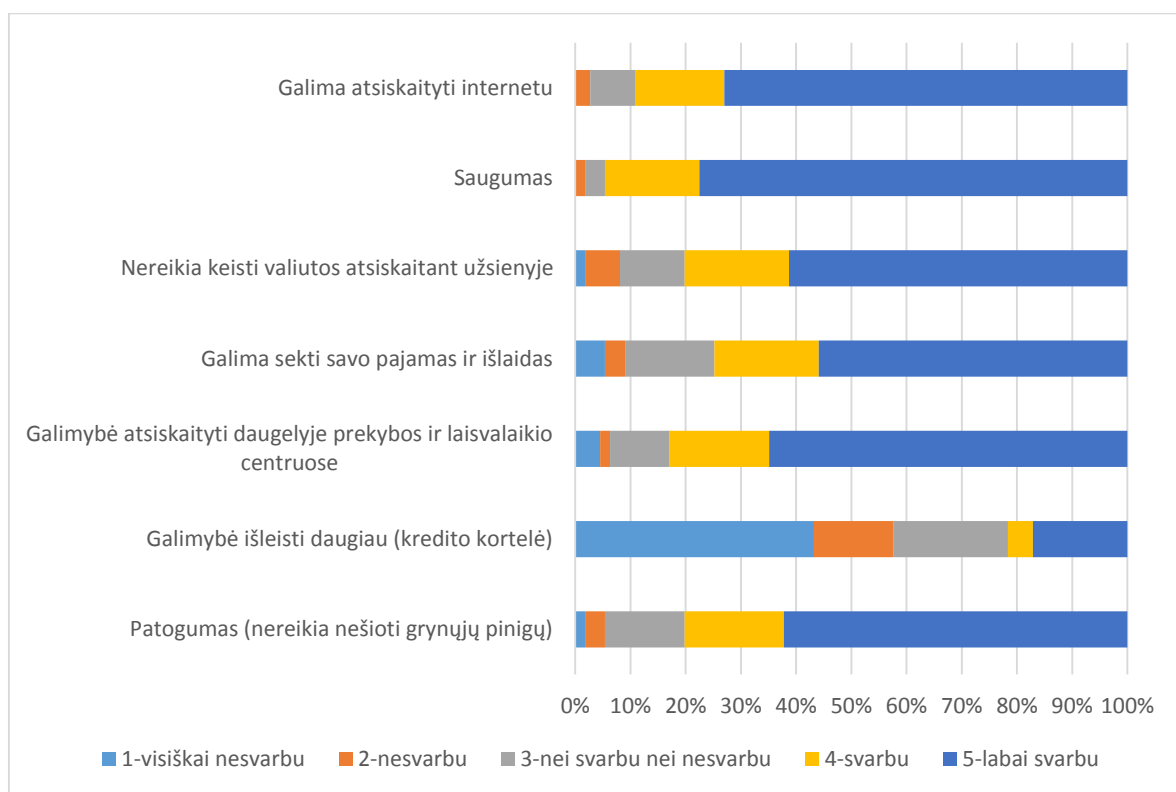

3.7 pav. **Mokėjimo kortelės reikalingumas, proc.**

Šaltinis: sudarytas autorės, remiantis apklausos duomenimis

Apibendrinus 3.7 pav. galima teigti, kad dauguma pateikti atsakymai pasiskirstė beveik tolygiai. Labiausiai mokėjimo kortelės reikalingos atsiskaitymams parduotuvėse ir kitose prekybos vietose (20,8 proc.), taip pat reikalinga pinigų išgrynimui 19,4 proc., atsiskaitymams internetu 18,8 proc., atlyginimui gauti 16,7 proc., atsiskaitymams kavinėse, restoranuose ir kitose vietose 16,1 proc.. Kiti atsakymų variantai sudaro mažesnę procentą. Taigi, kaip ir minėta teorinėje dalyje, mokėjimo kortelė turi dažniausiai paskirtį atsiskaitymams parduotuvėse, kavinėse, internete ir kitose vietose, taip pat gauti atlyginimui ir vėliau pinigų išgrynimui.

Anketoje taip pat norėta įvertinti pagrindinius pasirinktus privalumus, kurias turi mokėjimo kortelės. Respondentams buvo pateikta skalė, nuo 1 iki 5, pagal kurią turėjo įvertinti pasirinktus pagrindinius galimus privalumus (3.8 pav.).

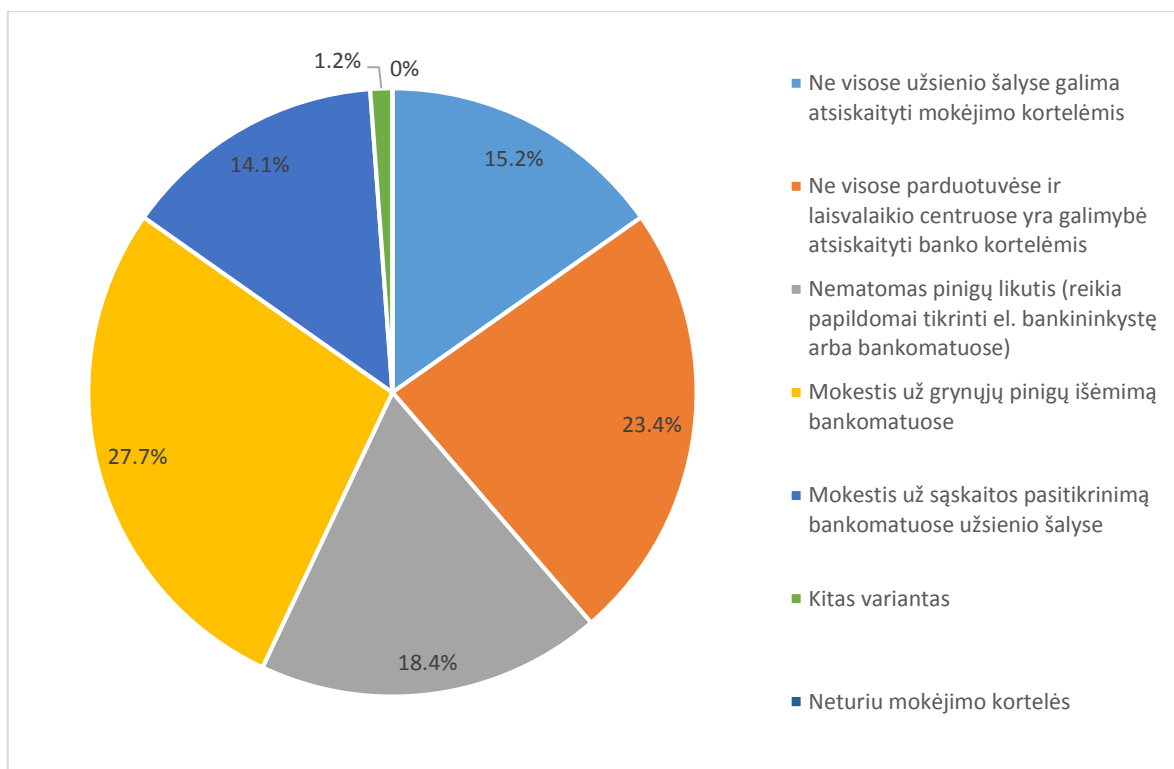
3.8 pav. Svarbiausi respondentams mokėjimo kortelių privalumai, proc.

Šaltinis: sudarytas autorės, remiantis apklausos duomenimis

Apibendrinant 3.8 pav. galima teigti, kad respondentams labai svarbu (5 įvertinimas) saugumas (77,5 proc.), kai galima atsiskaityti internetu (73 proc.), prekybos ir laisvalaikio centruose (64,9 proc.). Respondentams taip pat labai svarbu privalumas patogumas, kai nereikia su savimi turėti grynųjų pinigų (62,2 proc.), nereikia keisti valiutos atsiskaitant užsienyje (61,3 proc.), galima sekti savo pajamas ir išlaidas (55,9 proc.). Respondentams svarbu (4 įvertinimas) sekti savo pajamas ir išlaidas ir nereikiai keisti valiutos užsienyje po 18,9 proc. respondentų. Įvertinimas 3 ir 2 (nei svarbu nei nesvarbu ir nesvarbu) pagal respondentus daugiausiai surinko teiginys kai galima išleisti daugiau

pinigų. Visiškai nesvarbu (1 įvertinimas) respondentams daugiau išleisti pinigų. Taigi, apibendrinus viską galima pastebėti, kad respondentams svarbu patogumas, saugumas, galimybė atsiskaityti. Respondentams gerai, kai jie gali stebėti ir sekti savo pajamas bei išlaidas.

Norint išsiaiškinti kokių trūkumus turi mokėjimo kortelės, buvo pateiktas toks klausimas respondentams (3.9 pav.). Didžiausias respondentams matomas trūkumas yra imamas mokestis už grynujų pinigų išėmimą bankomatuose (27,7 proc.). 23,4 proc. respondentams nepatinka kai negalima visur atsiskaityti kaip parduotuvėje ir t.t., taip pat kai respondentai nemato pinigų likutį (18,4 proc.). Beveik tiek pat surinko atsiskaitymas užsienyje (15,2 proc.) ir imamas mokestis už sąskaitos patikrinimą bankomatuose užsienyje. Taip pat galima buvo įrašyti atsakymą raštu. Atsakymai buvo tokie: „Priverstinis plano pasirinkimas“, „Priekaitų neturiu“, ir „minimalus limitas atsiskaitant mazose shopuose 10 eu“. Iš tokių komentarų matoma, kad respondentas nepatenkintas kai yra priverstinai įsiūlomas planas ir kai dabar yra bekontaktinė mokėjimo kortelė, su ja galima tik 10 Eur atsiskaityti be PIN kodo. Taigi, didžiausias mokėjimo kortelių trūkumas yra imamas mokestis už pinigų išėmimą arba pervedimą.

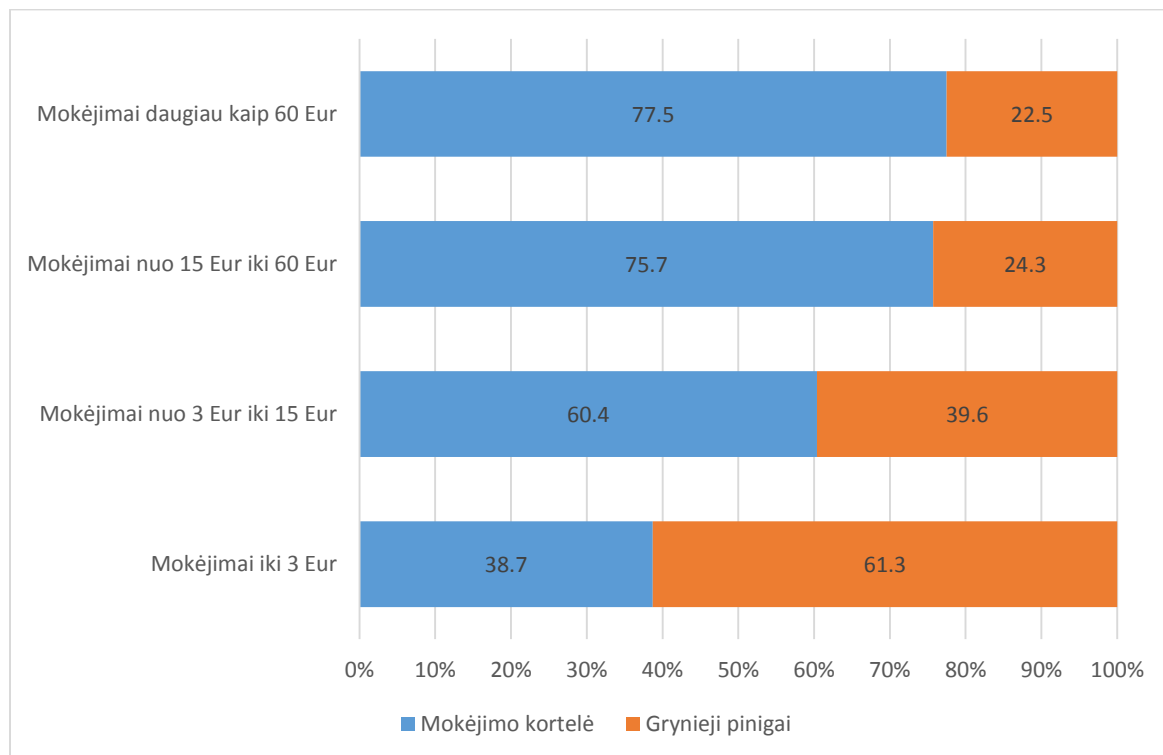
3.9 pav. Svarbiausi respondentams mokėjimo kortelių trūkumai, proc.

Šaltinis: sudarytas autorės, remiantis apklausos duomenimis

Norint sužinoti dėl kokių priežasčių respondantai galėtų atsisakyti mokėjimo kortelės, buvo pateiktas toks klausimas apklausoje. Kaip paaiškėjo, respondantai atsisakytų jei atliekamų operacijų įkainiai padidėtų dar aukščiau (46,1 proc.). Taip pat respondantai atsisakytų mokėjimo kortelės jei sumažėtų pasitikėjimas banku (27 proc.) ir poreikiams (23,6 proc.). Respondantai taip pat galėjo

atsakyti raštu ir buvo tokie atsakymai: „Nera tokiu“, „Neatsisakyčiau“, „Neimanoma atsisakyti, kadangi alga pervedama tik i kortele“, „Esant galimybei, gauti atlyginimą grynais“. Kaip matoma, respondentai galėtų neturėti mokėjimo kortelės, jeigu atlyginimas būtų mokamas grynais, todėl galima daryti prielaidą, kad respondentai turi mokėjimo kortelę dėl atlygimo gavimo.

Labai įdomu kaip respondentai atsiskaito prekybos vietose pagal mokėjimo sumas. Todėl toks klausimas respondentams ir buvo užduotas (3.10 pav.).

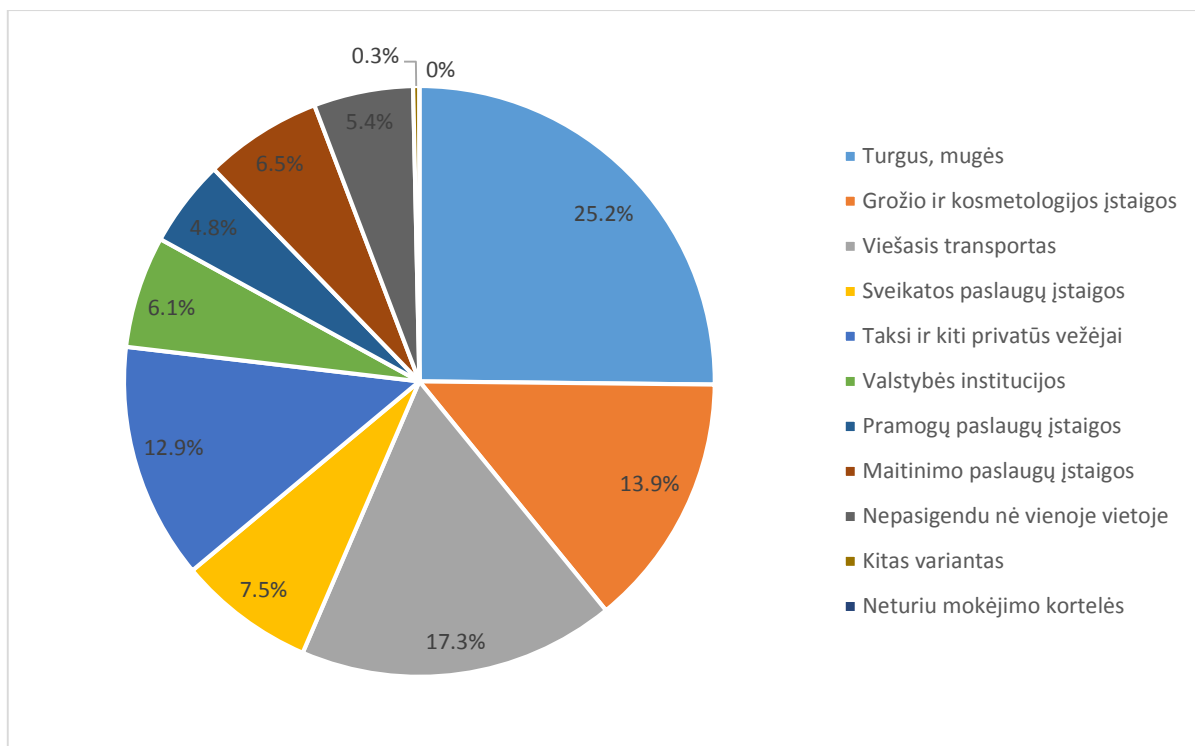

3.10 pav. Atsiskaitymas pagal mokėjimo sumas

Šaltinis: sudarytas autorės, remiantis apklausos duomenimis

Kaip matoma iš 3.10 pav. galima pastebėti, kad mokėjimai iki 3 Eur respondentai atsiskaito grynaisiais pinigais, tačiau jau nuo 3 Eur respondentai dažniausiai atsiskaito mokėjimo kortele ir tai sudaro daugiau nei 60 proc.. Tokiu būdu galima daryti išvadą, kad respondentai jau dauguma atsiskaito mokėjimo kortele ir tai patvirtina 3.3 pav., kur yra apie atsiskaitymą negrynaisiais pinigais augimo tendencija per kiekvienių metus.

Respondantai galėjo atsakydami į sekančią klausimą išsakyti nuomonę, kur jie pasigenda galimybės atsiskaityti mokėjimo kortele (3.11 pav.).

3.11 pav. Vietos, kuriose respondantai pasigenda atsiskaityti mokėjimo kortele

Šaltinis: sudarytas autorės, remiantis apklausos duomenimis

Pagal 3.11 pav. matosi, kad labiausiai respondantai pasigenda turguose, mugėse (25,2 proc.). taip pat pasigenda viešajame transporte (17,3 proc.), grožio ir kosmetologijos įstaigose (13,9 proc.) ir taksi paslaugoje (12,9 proc.). Iš to matyti kur dažniausiai respondantai vaikšto ir važinėja. Kiti atsakymai pagal procentus yra beveik tokie patys. Vienas respondentas dar raštiškai atsakė, kad pasigenda transporto remonto dirbtuvėse, toks atsakymas yra logiškas, nes dabar kiekvienas beveik žmogus turi automobilį. Taigi, galima daryti išvadą, kad žmonės kur dažniausiai vaikšto ar važinėja, tokiuose vietose jie ir pasiges galimybės atsiskaityti su mokėjimo kortele.

Galutinis klausimas buvo, ar respondantai kreipia dėmesį į kortelės išvaizdą. Dauguma respondentų nekreipia dėmesio į kortelės išvaizdą (62,2 proc), tačiau nemažai respondentų atkreipia į tai dėmesį (37,8 proc.).

Apibendrinant empirinio tyrimo duomenų analizę galima teigti, kad visi respondantai turi mokėjimo kortelę. Ją naudoja dėl patogumo, saugumo, galimybės atsiskaityti prekybos bei kitose vietose, taip pat dėl atlyginimo gavimo. Respondantai gali ramiai keliauti į užsienį, nes nereikia iš anksto konvertuoti grynuosius pinigus į tam tikrą valiutą. Taip pat iš tyrimo galima pastebėti, kad respondantai negali atsisakyti mokėjimo kortelės dėl tam tikrų priežasčių, pvz. atlyginimo gavimas į sąskaitą. Palyginus kokybinį tyrimą su kiekybiniu, galima pastebėti, kad tyrimai su savo pateiktais rezultatais sutampa. Dauguma naudoja debetinę kortelę, atsiskaito už prekes ir paslaugas mokėjimo kortele taip pat. Taigi mokėjimo kortelės reikalingumas auga ir tai parodo tyrimų rezultatai.

IŠVADOS

1. Išanalizavus teorinę darbą pastebėta, kad sparti technologijų plėtra bei didėjantis mokėjimo kortelės poreikis skatina kortelių skirtingą pasirinkimą, pagal kiekvieno vartotojo poreikius, su kuriomis gali kiek atsiskaityti už prekes arba paslaugas, taipogi saugojimas tam tikros pinigų sumos. Kiekviena iš kortelių turi savo paskyrti ir turi savo pasirinktą klientą ar tai būtų fizinis asmuo arba juridinis. Taip pat pastebėta, kad mokėjimo kortelės sąvoka yra nagrinėjama gan negausiai. Toks skirtingas sąvokų apibrėžimas sudaro nebuvimo vieningos sąvokos. Dėl tokios priežasties, galima teigti, kad nei Europos Sąjungos, nei Lietuvos Respublikos teisės aktuose, ir taip pat teisės doktrinoje nėra įtvirtinamas vieningas mokėjimo kortelės ir jos sistemos apibrėžimas. Taip pat LR bei ES nėra daug teisinių šaltinių bazių, kurios būtų susijusios su mokėjimo kortele reglamentavimu. ES pagrindiniai dokumentai, kurie nors ir gali skatinti kurti vienodas mokėjimo kortelių naudojimo sąlygas, tačiau juos galima pavadinti bendrosiomis gairėmis. Yra aktas, kuris glaudžiai susijęs su mokėjimo kortelių teisiniu reguliavimu yra LR Mokėjimų įstatymą, tačiau deja jis nėra aiškus ir išsamus. Minėtas įstatymas nepateikia mokėjimo kortelės sąvokos turinio ir neįgyvendina tiksliai nuostatas.

2. Palyginus Lietuvos ir kitų šalių mokėjimo kortelių struktūrą pastebėta, kad pati struktūra mažai kuom skiriasi. Labiausiai paplitusios yra debetinės mokėjimo kortelės ir jos sudaro didžiausią dalį. Yra šalių kaip JAV, Liuksemburgas ir Graikija, kuriuose labiau yra populiariausios kreditinės mokėjimo kortelės. Palyginus mokėjimo kortelių skaitytuvų skaičių galima buvo pastebėti jų augimo tendenciją.

3. Darant kokybinę analizę galima pamatyti kaip nuo 2011 metų iki 2016 metų mokėjimo kortelių skaičius mažėja, nes dauguma vartotojų jau turi mokėjimo kortelės, t.y. atsiranda mažiau naujų vartotojų, o senos tik atnaujinamos. Lietuvoje populiarumą turi debetinės mokėjimo kortelės. Taip pat pastebėta, kad gyventojai mieliau atsiskaitinėja už pirkinius mokėjimo kortele, negu grynaisiais pinigais. Sudarant anketą, norėta patvirtinti rezultatus kokybinio tyrimo. Respondentai buvo jauno ir vidutinio amžiaus, kurie uždirba 500 ir daugiau pajamų. Visi respondentai turi mokėjimo kortelę. Dauguma respondentų turi debetinę mokėjimo kortelę. Iš mokėjimo kortelių analizės matoma, kad vartotojas pasirenka „Swedbank“, AB ir taip pat SEB banką. Visi daugiausiai pasirenka mokėjimo korteles, kad galėtų atsiskaityti parduotuvėse ir prekybos vietos. Taipogi kiekvienas vartotojas nori, kad mokėjimo kortelę būtų saugi, patogė, galima būtų atsiskaityti internetu ir sekė savo pajamas ir išlaidas. Trūkumas vartotojui, mokestis už grynųjų pinigų išėmimą bankomatuose nėra itin malonus dalykas. Mokėjimo kortelių rinkos perspektyvos pagal analizę pastebėta, ką pasirenka vartotojas, ką nori kad būtų ir išreiškė trūkumus apie mokėjimo kortelę. Kiekvienas bankas stengiasi išgirsti vartotoją ir jam pasiūlyti geriausią sprendimą ir pagal duomenis

kortelēs bus naudojamos ir bus tobulėjančios, ne tik patogumu, bet ir saugumu ir didesniais privalumais.

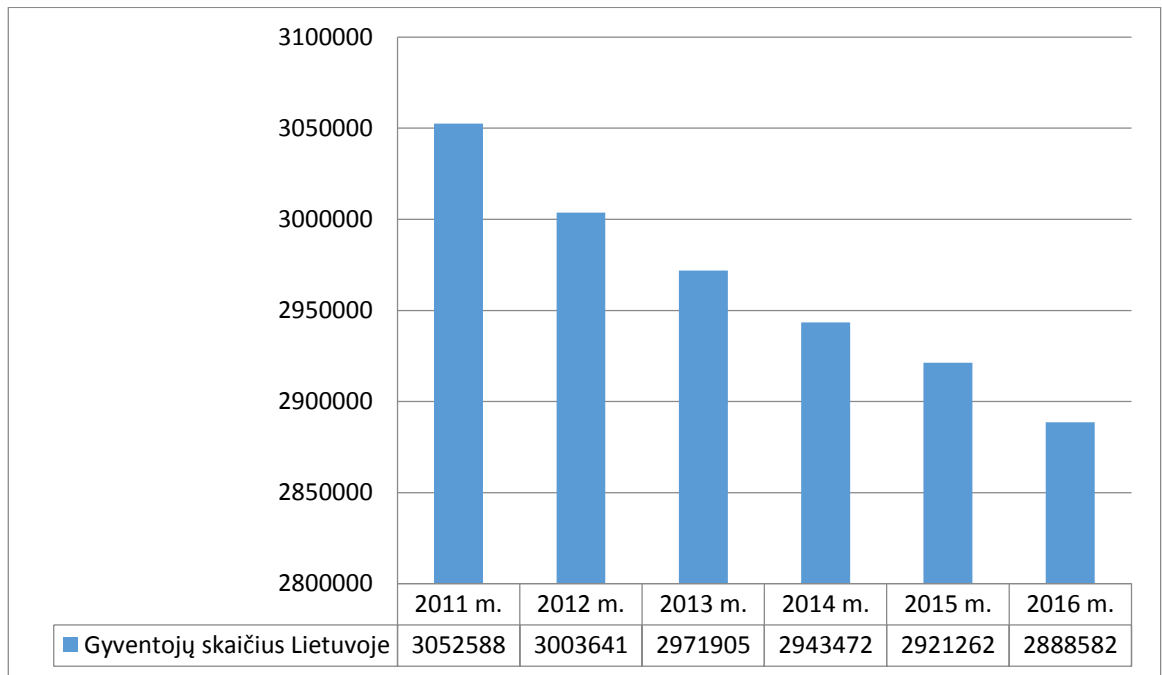
LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Apklausa. [Žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga internetu <<https://apklausa.lt/>>
2. Bank for international settlements. [Žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga internetu <<http://www.bis.org/cpmi/publ/d155.htm>>
3. Bolt, W., Chakravorti, S. (2008). Economics of payment cards: a status report. Working paper No. 193/December 2008. [Žiūrėta 2017 m. vasario 4 d.]. Prieiga internetu <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1297291>
4. Commission Recommendation 87/598/EEB of 8 December 1987 on European Code of Conduct relating to electronic payment (Relation between financial institutions, traders and service establishments, and consumers)//Official Journal L 365,24/12/1987, P.0072-0076.
5. Commission Recommendation 88/590/EEB of 17 November 1988 concerning payment systems, and in particular the relationship between cardholder and card issuer//Official Journal L 317, 24/11/1988, P.0055-0058.
6. DNB bankas. [Žiūrėta 2017 m. kovo 31 d.]. prieiga internetu <<https://www.dnb.lt/lt>>
7. European Central bank.Statistical data warehouse. . [Žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga internetu <<http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000004051>>
8. Kardelis, K. (2002). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Kaunas.
9. Komisijos 1997 m. liepos 30 d. Rekomendacija 97/489/EB dėl operacijų elektroninėmis mokėjimo priemonėmis ir ypač dėl jas išleidusių bei turinčių asmenų santykių (tekstas taikomas Europos ekonominei erdvei)//Oficialusis leidinys L 208, 2/8/1997, P.0052-0058.
10. Lietuvos Bankų Asociacija. Statistika. [Žiūrėta 2017 m. kovo 31 d.]. Prieiga internetu <<http://www.lba.lt/lt/mokejimo-korteles>>
11. Lietuvos Bankas. Mokėjimo statistika. [Žiūrėta 2017 m. kovo 31 d.]. Prieiga internetu <http://www.lb.lt/stat_pub/statbrowser.aspx?group=9290>
12. Lietuvoje – naujas atsiskaitymo būdas. [Žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga internetu <<http://www.delfi.lt/verslas/mano-eurai/lietuvoje-naujas-atsiskaitymo-budas.d?id=72078312>>
13. LR Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. 2000 m. liepos 18 d. Nr. VIII-1864. Vilnius. [Žiūrėta 2017 m. vasario 4 d.]. Prieiga internetu <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.107687>>
14. LR įstatymas dėl LR civilinio kodekso pakeitimo ir papildymo. 1994 m. gegužės 17 d. Nr. I-459. Vilnius. [Žiūrėta 2017 m. vasario 4 d.]. Prieiga internetu <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.29CFCAA38885>>

15. LR Mokėjimų įstatymo pakeitimo įstatymas. 1999 m. spalio 28d. Nr. VIII-1370. Vilnius. [Žiūrėta 2017 m. vasario 4 d.]. Prieiga internetu <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.C6C5599DD9A1>>
16. Mokėjimo kortelės: nuo metalo iki plastiko (2 dalis). [Žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga internetu <<http://www.delfi.lt/mokslas/technologijos/mokejimo-korteles-nuo-metalo-iki-plastiko-2-dalis.d?id=48983488>>
17. Narodowy Bank Polski. [Žiūrėta 2017 m. vasario 4 d.]. Prieiga internetu <<https://www.nbpportal.pl/slownik/pozycje-slownika/karta-platnicza>>
18. Narodowy Bank Polski. [Žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga internetu <http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/systemplatniczy/karty_platnicze.html>
19. SEB bankas. [Žiūrėta 2017 m. kovo 31 d.]. Prieiga internetu <<https://www.seb.lt/>>
20. Stanevičius, V., Sūdžius, V. (2005). Elektroninės komercijos studija. Vilniaus Universitetas, Ekonomikos fakultetas, verslo katedra. Vilnius. [Žiūrėta 2017 m. vasario 4 d.]. Prieiga internetu <<http://www.ef.vu.lt/Ekomercija/index.htm>>
21. „Swedbank“, AB. Bekontaktės kortelės. [Žiūrėta 2017 m. kovo 31 d.]. Prieiga internetu <<https://www.swedbank.lt/lt/articles/view/2528>>
22. „Swedbank“, AB. Žinių terasa. [Žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga internetu <<https://ziniuterasa.swedbank.lt/spaudos-pranesimai/swedbank-lietuvoje-2016-m-devynis-menesius-uzdirbo-74-mln-euru-grynojo-pelno>>
23. Šatas, J. (2006). Tarptautiniai atsiskaitymai. Teisiniai pagrindai ir praktika. Vilnius: Eugrimas.
24. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe. Dz.U. 1997 Nr. 140 poz. 939. [Žiūrėta 2017 m. vasario 4 d.]. Prieiga internetu <<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19971400939>>
25. Vaškelaitis, V. (2006). Pinigai: pinigų politika ir jos priemonės. Lietuvos mokslas.
26. Vaškelaitis, V. (2001). Piniginiai atsiskaitymai: teorija ir praktika. Vilnius: Eugrimas.
27. Žemėlapiai ir Infografikai. Gyventojų skaičius. [Žiūrėta 2017 m. kovo 31 d.]. Prieiga internetu <<http://mapioziai.lt/liuovos-zemelapiai/gyventoju-skaicius-lietuvoje-1992-2017-m/>>
28. Быстров Л. В., Воронин А. С., Гамольский А. Ю. (2005). Пластиковые карты. Практическая энциклопедия.

PRIEDAI

1 priedas. Gyventojų skaičius 2011-2016 m. laikotarpyje

Šaltinis: sudarytas autorės, pagal „Žemėlapiai ir Infografikai“ puslapio informaciją

2 priedas. Anketinės apklausos klausimynas

Klausimas	Atsakymų variantai	Pasirinkimų santykis, proc.
Ar turite mokėjimo kortelę	Taip, turiu	100
	Ne, neturiu	0
Jei neturite mokėjimo kortelės, nurodykite priežastis	<i>Atsakymas atviras</i>	„Patogu, nereikia nesiotis grynųjų pinigų“, „Atsiskaitymams internetu“, „paogumas“, „Saugiai ir patogiai naudojuos savo lėšomis“
Jei neturite mokėjimo kortelės, ar norėtumėte turėti banko mokėjimo kortelę?	Taip	15,3
	Ne	1,8
	Neatsakė į klausimą	82,9
Kokią turite mokėjimo kortelę?	Debetinę	56,1
	Kreditinę	23,7
	Virtualią	5,8
	Debetinę bekontaktinę	12,2
	Kreditinę bekontaktinę	1,4
	Neturiu mokėjimo kortelės	0
	Kitas variantas (atviras klausimas)	0,7 („Kits variantas“)
Kiek turite banko kortelių?	1	52,3
	2	36,0
	3 ir daugiau	11,7
	Neturiu mokėjimo kortelės	0
Kurio(-ų) banko(-ų) mokėjimo kortelę turite?	AB SEB bankas	38,4
	AB „Citadele“ bankas	0,7
	AB DNB bankas	17,1
	AB Šiaulių bankas	2,1
	„Swedbank“, AB	41,8
	Neturiu mokėjimo kortelės	0
Kaip dažnai naudojate banko mokėjimo kortelėmis?	Kartą per metus	0,9
	Kelis kartus per metus	2,7
	Kartą per mėnesį	3,6
	Kelis kartus per mėnesį	18,0
	Kartą per savaitę	6,3
	Kelis kartus per savaitę	39,6
	Kiekvieną dieną	28,8
	Nesinaudoju	0
	Neturiu mokėjimo kortelės	0
Kam Jums reikalinga mokėjimo kortelė?	Atsiskaitymams parduotuvėse ir kitose prekybos vietose	20,8
	Atsiskaitymas kavinėse, restoranuose ir kitose vietose	16,1
	Pinigų išgrynimas	19,4
	Atlyginimui gauti	16,7
	Atsiskaitymams internetu	18,8
	Tarptautiniams atsiskaitymams	6,2
	Kredito gavimui	2,1
	Neturiu mokėjimo kortelės	0

	Kitas variantas (atviras klausimas)	0				
Įvertinkite mokėjimo kortelių Jums svarbiausius privalumus nuo 1 iki 5 (1-visškai nesvarbu, 2-nesvarbu, 3-nei svarbu nei nesvarbu, 4-svarbu, 5-labai svarbu)	Atsakymų variantai	Pasirenkimų santykis				
		1	2	3	4	5
	Saugumas	0	1,8	3,6	17,1	77,5
	Patogumas (nereikia nešioti grynųjų pinigų)	1,8	3,6	14,4	18,0	62,2
	Galimybė išleisti daugiau (kredito kortelės)	43,2	14,4	20,7	4,5	17,1
	Galimybė atsiskaityti daugelyje prekybos ir laisvalaikio centruose	4,5	1,8	10,8	18,0	64,9
	Galima sekti savo pajamas ir išlaidas	5,4	3,6	16,2	18,9	55,9
	Galima atsiskaityti internetu	0	2,7	8,1	16,2	73,0
	Nereikia keisti valiutos atsiskaitant užsienyje	1,8	6,3	11,7	18,9	61,3
Kokie yra Jums svarbiausi trūkumai mokėjimo kortelėje?	Ne visose užsienio šalyse galima atsiskaityti mokėjimo kortelėmis	15,2				
	Ne visose parduotuvėse ir laisvalaikio centruose yra galimybė atsiskaityti banko kortelėmis	23,4				
	Nematomas pinigų likutis (reikia papildomai tikrinti el. bankininkystę arba bankomatuose)	18,4				
	Mokestis už grynųjų pinigų išėmimą bankomatuose	27,7				
	Mokestis už sąskaitos patikrinimą bankomatuose užsienio šalyse	14,1				
	Neturiu mokėjimo kortelės	0				
	Kitas variantas (atsakymas raštu)	1,2 („Priverstinis plano pasirinkimas“, „Priekaitų neturiu“, „minimalus limitas atsiskaitant mazpse shopuose 10eu“)				
Dėl kokių priežasčių atsisakytumėte mokėjimo kortelės?	Atliekamų operacijų įkainių pakilimas	46,1				
	Sumažėjus pasitikėjimu banku	27,0				
	Sumažėjus šios paslaugos poreikiams	23,6				
	Neturiu mokėjimo kortelės	1,1				
	Kitas variantas (atsakymas raštu)	2,2 („Nera tokiu“, „Neatsisakyčiau“, „Neimanoma atsisakyti, kadangi alga pervedama tik i kortele“, „Esant galimybei, gauti atlyginimą grynais“)				
Koku būdu atsiskaitote prekybos vietose pagal mokėjimo sumas?	Atsakymų variantai	Mokėjimo kortele		Grynaisiais pinigais		
	Mokėjimai iki 3 Eur	38,7		61,3		

	Mokėjimai nuo 3 Eur iki 15 Eur	60,4	39,6
	Mokėjimai nuo 15 Eur iki 60 Eur	75,7	24,3
	Mokėjimai daugiau kaip 60 Eur	77,5	22,5
Kokiose prekių ir paslaugų vietose pasigendate galimybės atsiskaityti mokėjimo kortele?	Turgus, mugės	25,2	
	Grožio ir kosmetologijos įstaigos	13,9	
	Viešasis transportas	17,3	
	Sveikatos paslaugų įstaigos	7,5	
	Taksi ir kiti privatūs vežėjai	12,9	
	Valstybės institucijos	6,1	
	Pramogų paslaugų įstaigos	4,8	
	Maitinimo paslaugų įstaigos	6,5	
	Nepasigendu nė vienoje vietoje	5,4	
	Neturiu mokėjimo kortelės	0	
	Kitas variantas (atsakymas raštu)	0,3 („Transporto remonto dirbtuvėse“)	
Ar kreipiate dėmesį į korteles išvaizdą?	Taip	37,8	
	Ne	62,2	
	Neturiu mokėjimo kortelės	0	
Jūsų lytis	Moteris	63,1	
	Vyras	36,9	
Jūsų amžius	18-25	46,8	
	26-35	41,4	
	36-40	4,5	
	41-60	6,3	
	60 ir daugiau	0,9	
Išsilavinimas	Nebaigtas vidurinis	3,6	
	Vidurinis	16,2	
	Aukštesnysis	3,6	
	Aukštasis neuniversitetinis	26,1	
	Aukštasis universitetinis	33,3	
	Šiuo metu studijuoju	17,1	
Jūsų socialinė padėtis	Moksleivis	5,7	
	Studentas	18,7	
	Dirbantis	72,4	
	Bedarbis	2,4	
	Pensininkas	0,8	
Gyvenamoji vieta	Miestas	65,8	
	Miestelis	9,9	
	Kaimas	22,5	
	Vienkiemis	1,8	
Jūsų mėnesio pajamos	500 ir daugiau	52,3	
	300-500	25,2	
	150-300	10,8	
	50-100	0,9	
	Neturiu pajamų	10,8	